

Friedrich Dürrenmatt

SENOS DAMOS VIZITAS

Veikėjai

Svečiai:

Klera Cachanasian, gim. Vešer – multimilijonienė (Armenian Oil)

Jos vyrai VII-IX

Vyresnysis jos namų tarnas

Tobis

Robis (kramtantys gumą)

Kobis

Lobis (aklieji)

Vietiniai:

Ilis

Jo žmona

Jo duktė

Jo sūnus

Burmistras

Pastorius

Mokytojas

Gydytojas

Policininkas

Pirmasis

Antrasis

Trečiasis

Ketvirtasis (miestiečiai)

Pirmoji moteris

Antroji moteris

Panelė Luiza

Kiti:

Stoties viršininkas

Traukinio viršininkas

Konduktorius

Anstolis

Įkyt(r)ieji:

I spaudos atstovas

II spaudos atstovas

Radijo reporteris

Kino operatorius

Vieta – Giulenas, mažas miestelis.

Laikas – dabartis.

Pertrauka po antrojo veiksmo

PIRMAS VEIKSMAS

Prieš pasikeliant uždangai, suskamba stoties skambalas. Paskui pasirodo užrašas: G i u l e n a s. Greičiausiai tai pavadinimas miestelio, kuris gilumoje vos matyti, apgriuvęs, susmukęs. Apleistas ir stoties pastatas, atitvertas arba neatitvertas, žiūrint kokiame krašte: ant sienos – pusiau suplyšęs traukinių tvarkaraštis; durys su užrašu: ĮEIT DRAUDŽIAMA, surūdijęs iešmų perjunginėjimo mechanizmas. Ties viduriu – vargana stoties gatvė. Ji taip pat vos matyti. Kairėje – mažas čerpėmis dengtas namelis, ant belangės mūrinės sienos – suplyšę plakatai; lentelės su užrašais – kairėje MOTERIMS, dešinėje VYRAMS. Viskas skendi karštoje rudens saulėje. Prie namuko – suolas, ant jo sėdi keturi vyrai. Penktasis, neapsakomai nuskuręs, kaip ir kiti rašo raudonais dažais transporantą, tikriausiai, kokiai eisenai: S v e i k a a t v y k u s i, Klara. Trenksmingas, šniokščiantis pralekiančio greitojo traukinio ūžesys. Perone stoties viršininkas praleidžia traukinį. Vyrai, sįdintys and suoli, pasukdami galvą iš kairės į dešinę, seka praūžiantį ekspresą.

PIRMASIS. „Gudruna“. Hamburgas – Neapolis.

ANTRASIS. Vienuoliktą dvidešimt septynios aties „Pašėlęs Rolandas“. Venecija – Stokholmas.

TREČIASIS. Mums beliko vienintelė pramoga – žiūrėti į praeinančius traukinius.

KETVIRTASIS. Prieš penkerius metus Giulene sustodavo „Gudruna“ ir „Pašėlęs Rolandas“. O be to dar „Diplomatas: ir „Lorelei“ – visi garsūs ekspresai.

PIRMASIS. Visame pasaulyje garsūs.

ANTRASIS. Dabar net paprasti keleiviai pralekia pro šalį. Sustoja tik tai anie du iš Kafigeno ir tas pirmą valandą trylika minučių iš Kalberštato.

TREČIASIS. Nusmukome.

KETVIRTASIS. Vegnerio gamyklos sužlugo.

PIRMASIS. Bokmanas subankrutavo.

ANTRASIS. „Saulės“ gamykla užsidarė.

TREČIASIS. Gyvename iš bedarbių pašalpos.

KETVIRTASIS. Iš nemokamos sriubos.

PIRMASIS. Gyvename?

ANTRASIS. Vegetuojame.

TREČIASIS. Vesiame.

KETVIRTASIS. Visas miestelis.

(Pasigirsta skambalas)

ANTRASIS. Jau laikas atvažiuoti milijardierei, sako Kalberštate ji pastatydino logoninę.

TREČIASIS. Kafigene vaikų lopšelj ir sostinėje atminimo bažnyčią.

DAILININKAS. Cintui, tam natūralistui terliui, ji užsakė savo portretą.

PIRMASIS. Pinigų ji turi kaip šieno, Jai priklauso Armenian-Oil, Wertern Railways, North roasting Compant ir linksmybių kvartalas Honkonge.

(Atūžia traukinys, stoties viršininkas jį praleidžia, vyrai seka traukinį, pasukdami galvas iš dešinės į kairę).

KETVIRTASIS. „Diplomatas“.

TREČIASIS. O juk kadaise mes buvome kultūringas miestas.

ANTRASIS. Vienas iš žymesnių krašte.

PIRMASIS. Europoje.

KETVIRTASIS. Čia nakvojo „Auksinio apaštalo“ viešbutyje.

TREČIASIS. Bramsas parašė kvartetą. (Skambalas)

ANTRASIS. Bertoldas Švarcas paraką išrado.

DAILININKAS. Aš kuo puikusiai mokiausi École des Beaux-Arts. O dabar ką? Užrašus tepliuju.

(Traukinio bildesys, kairėje pasirodo konduktorius. Lyg ką tik iššokęs iš traukinio)

KONDUKTORIUS (pratisai šaukia). Giulenas!

ANTRASIS. Keleivinis iš Kafigeno.

(Vienas išlipęs keleivis praeina pro sėdinčius ant suolo vyrus ir dingsta duryse su užrašu „Vyrams“).

ANTRASIS. Antstolis.

TREČIASIS. Eina aprašyti rotušės.

KETVIRTASIS. Politiškai mes taip pat sužlugę.

STOTIES VIRŠININKAS. (pakelia gairelę). Važiojam.

(Nuo miestelio pusės ateina Burmistras, mokytojas, pastorius ir Ilis, maždaug šešiasdešimt penkerių metų vyras, visi vilki apdėvėtais drabužiais.)

PIRMASIS. Aukštoji viešnia atvyksta. Pirmą valandą trylika minučių keleiviniu iš Kalberštato.

MOKYTOJAS. Dainuos mišrus choras, jaunimo grupė.

PASTORIUS. Skambins gaisro varpas. Jis kol kas dar neaprašytas.

BURMISTRAS. Turgaus aikštėje gros miesto orkestras, o sporto draugija milijardierės garbei pastatys piramidę. Po to „Auksiniam apaštale“ užkandžiai. Gaila, nėra lėšų katedros ir rotušės iliuminacijai.

(Anstolis išeina iš namelio).

ANTSTOLIS. Labas rytas, ponas burmistre. Nuoširdžiai sveikinu jus.

BURMISTRAS. Ko gi jums čia reikia, antstoli Dlucai?

ANTSTOLIS. Juk ponas burmistras pats žinote. Man pavestas milžiniškas uždavinys. Aprašyti visą miestą.

BURMISTRAS. Be senos rašomosios mašinėlės, rotušėje jūs nieko daugiau nerasite.

ANTSTOLIS. Ponas burmistras užmirštat Giuleno miesto muziejų.

BURMISTRAS. Jau treji metai, kai parduodas į Ameriką. Mūsų kasos tuščios. Niekas nemoka mokesčių.

ANTSTOLIS. Reikia pasižiūrėti kur čia priežastis. Kraštas klesti, ir tik Giulenas su „Saulės“ gamykla bankrutuoja.

BURMISTRAS. Ir mums patiems tai ekonominė mįslė.

PIRMASIS. Vis tai masonų machinacijos.

ANTRASIS. Žydų pinklės.

TREČIASIS. Stambusis kapitalizmas sėlina.

KETVIRTASIS. Tarptautinis komunizmas rezgia savo tinklus. (Skambalas)

ANSTOLIS. Aš visada ko nors randu. Mano akys kaip sakalo. Pasirausiu miesto kasoje. (Išeina).

BURMISTRAS. Tegul jis geriau dabar mus apiplėšia negu po milijardierės apsilanko. (dailininkas baigia savo užrašą.)

ILIS. Netinka, burmistre, užrašas skamba per daug intymiai. Turėtų būti: „Sveika atvykusi, Klara Cachanasian“.

PIRMASIS. Bet ji gi Klara.

ANTRASIS. Klari Vešer.

TREČIASIS. Čia užaugusi.

KETVIRTASIS. Jos tėvas buvo statybininkas.

DAILININKAS. Užrašysiu antroje pusėje: Sveika atvykusi, Klara Cachanasian. Jei milijardierė susigraudins, mes jai galėsime atgręžti gerąją pusę.

ANTRASIS. Biržininkas Ciurichas – Hamburgas. (naujas ekspresas praeina iš dešinės į kairę)

TREČIASIS. Visada punktualus, galėtum pagal jį laikrodį nusistatyti.

KETVIRTASIS. Taip, bet kas čia neturi laikrodj.

BURMISTRAS. Mano ponai, milijardierė yra vienintelė mūsų viltis.

PASTORIUS. Neskaitant viešpaties dievo.

BURMISTRAS. Neskaitant viešpaties dievo.

MOKYTOJAS. Bet dievas pinigų neduoda.

BURMISTRAS. Jūs, Ili, su ja draugavote, taigi viskas priklauso nuo jūsų.

PASTORIUS. Paskui jūs išsiskyrėte. Aš girdėjau kažkokią istoriją. Ar nieko neturite savo dvasiškajam tėvui išpažinti?

ILIS. Mes buvom geriausi draugai, jauni ir padūkę, šiaip ar taip, mano ponai, prieš keturiasdešimt penkerius metus aš buvau nieko sau bernas, o ji, Klara – aš ir dabar matau ją, kaip ji man švyti iš tamsos Peterio daržinėje arba basa Konrado miške bėga per samanas ir lapus – palaidais rudais plaukais: liauna, liekna kaip nendrė, trapi, velniškai graži raganiūkštė. Gyvenimas išskyrė mus, (uždengtas tekstas) gyvenimas, kaip visada ir būna.

BURMISTRAS. Per pietus „Auksiniame apaštale“ man reikės tarti keletą žodžių, tad gerai būtų žinoti apie poniją Cachanasian, vieną kitą smulkmeną.

(Išsiima iš kišenės užrašų knygutę)

MOKYTOJAS. Aš perverčiau senus mokyklos žurnalus. Deja, Klaros Vešer pažymiai labai labai prasti, ir elgesys taip pat. Tiktai iš botanikos ir zoologijos „patenkinamai“.

BURMISTRAS (užsirašo). Gerai. „Patenkinamai“ iš botanikos ir zoologijos, tai gerai...

ILIS. Čia aš galiu burmistruui pasitarnauti. Klara mėgo teisingumą. Nepaprastai. Kai kartą buvo sulaikytas vienas valkata, ji apmėtė policininką akmenimis.

BURMISTRAS. Mėgo teisingumą. Neblogai. Tas visada imponuoja. Bet atsikimo su policininku geriau neminėsime.

ILIS. Ji taip pat buvo mielaširdinga. Viskuo dalijosi su kitais, vienai vargingai našlei vogdavo bulvių.

BURMISTRAS. Labdarybės jausmas. Šitą, mano ponai, aš būtinai turiu iškelti. Tai visų svarbiausia. Ar kas nors pamena kokį pastatą, kurį būtų pastatęs jos tėvas? Būtų ne pro šalį tai paminėti kalboje.

VISI. Niekas.

(Burmistras užskleidžia savo užrašų knygutę)

BURMISTRAS. Iš mano pusės lyg ir būtų viskas. Kitkuo turės pasirūpinti Iliis.

ILIS. Žinau, tegul Cachanasian paklos savo milijonus.

BURMISTRAS. Milijonus – labai teisingai pasakyta.

MOKYTOJAS. Vaikų lopšeliu nuo mūsų neatsipirks.

BURMISTRAS. Mano mielas Ili, jūs jau seniai esate populiariausias žmogus Giulene. Pavasarį aš atsistatydinsiu. Suėjau į kontaktą su opozicija ir mes susitarėme jus pasiūlyti mano įpėdiniu.

ILIS. Bet, ponas burmistre.

MOKYTOJAS. Aš galiu tai tik patvirtinti.

ILIS. Mano ponai, prie reikalo. Visų pirma aš pakalbėsiu su Klara apie mūsų sunkią padėtį.

PASTORIUS. Tiktai atsargiai, švelniai.

ILIS. Mes turime elgtis gudriai, psichologiškai teisingai. Jau vien nevykęs susitikimas stotyje gali viską sugadinti. Miesto orkestro ir mišraus choro čia nepakaks.

BURMISTRAS. Ilis teisus. Juk tai labai svarbus momentas. Ponia Cachanasian įžengia į savo gimtąją žemę, pasijunta vėl namie, susigraudinusi. Akyse ašaros, išvysta senus draugus. Žinoma, aš sutiksiu ją ne vienmarškinis, kaip dabar, bet iškilmingai apsirengęs – juodas surdutas, cilindras, šalia manęs stovės žmona, o priešais – dvi anūkės, baltai apsirengusios, su rožėmis rankose. Dieve mano, kad tik viskas gerai praeitų.

(Skambalas)

PIRMASIS. „Pašėlęs Rolandas“.

ANTRASIS. Venecija – Stokholmas, vienuolika dvidešimt septynios.

PASTORIUS. Vienuolika dvidešimt septynios! Mes dar turime beveik dvi valandas – spėtume iškilmingai apsirengti.

BURMISTRAS. Transportantą „Sveikia atvykusi, Klera Cachanasian“ iškels Kliunas ir Hauzeris. (Parodo į Ketvirtąjį.) Kiti tegu mosuoja skrybėlėmis. Tik jau susimildami nešaukite, kaip praėjusiais metais, kai buvo atvažiavusi vyriausybės komisija. Tai nepadarė jokios įspūdžio ir mes iki pat šiol negauname jokios subsidijos. Ne reikia rodyti per didelio entuziazmo. Geriau vidinis susijaudinimas, beveik kūkčiojimas, užuojauta kūdikiui, vėl grįžusiam į gimtuosius namus. Būkite natūralūs, atviri, tačiau griežtai organizuoti: gaisro varpas pradeda skambinti tuoj po mišraus choro. Visų pirma reikia neužmiršti...

(Artėjančio traukinio dundesys nustelbia jo kalbą. Džeržgia stabdžiai. Visų veiduos pasirodo neišpasakyta nuostaba. Penki vyrai, sėdintys ant suolo, pašoka.)

DAILININKAS. Greitasis traukinys.

PIRMASIS. Stoja!

ANTRASIS. Giulene!

TREČIASIS. Skurdžiausiame.

KETVIRTASIS. Vargingiausiame.

PIRMASIS. Paskučiausiame Venecija – Stokholmas ruožo užkampyje.

STOTIES VIRŠININKAS. Negirdėtas daiktas. Juk pašėlęs „Rolandas“ turi išnerti Leitanau įlinky, šmėkštelti pro šalį ir lyg tamsus taškas pranykti Fiukenrido žemumoje.

(Iš dešinės ateina Klara Cachanasian, šešiasdešimt trijų metų, raudonais plaukais, ant kaklo perlų karoliai, neįmanomai, bet kaip tik dėl to, nežiūrint viso grotesko, ji yra retos gracijos pasaulietiška dama. Už jos – palyda: vyr. jos namų tarnas Nobis, apie aštuoniasdešimt metų, su juodais akiniais, jos VII vyras, aukštas, lieknas, juodais ūsais, nešinas žvejybos priemonių komplektu. Grupę lydi susijaudinęs traukinio viršininkas su raudona kepure ir raudona planšete.)

KLERA CACHANATIAN. Ar čia Giulenas?

TRAUKINIO VIRŠININKAS. Jūs patraukėte atsarginį stabdį, madam.

KLERA CACHANATIAN. Aš visada taip darau.

TRAUKINIO VIRŠININKAS. Aš griežtai protestuoju. Šiame krašte keleiviai nestabdo traukinio net tada, kai yra rimtas reikalas. Traukinio grafikas yra svarbiausias mūsų principas. Malonėkit pasiaiškinti.

KLERA CACHANATIAN. Pagaliau mes Giulene, Nobi. Aš atpažįstu tą liūdną gūžtą. Antai ten Konrado miškas su upeliu, kur tu galėsi žvejoti upėtakius ir lydekas, o dešinėje – Peterio daržinės stogas.

ILIS (tarsi pabudęs). Klara.

MOKYTOJAS. Cachanasian.

VISI. Cachanasian.

MOKYTOJAS. O dar nėra mišraus choro, jaunimo grupės!

BURMISTRAS. Nei gimnastų, nei gaisrininkų!

PASTORIUS. Kur zakristijonas?

BURMISTRAS. Dėl dievo meilės, o aš be surduto, be cilindro, be anūkių!

PIRMASIS. Klara Vešer! Klara Vešer!

(Pašoka ir nudumia į miestelį.)

BURMISTRAS (šaukia jam). Nepamiršk mano žmonos!

TRAUKINIO VIRŠININKAS. Aš laikiu pasiaiškinimo. Tarybiškai. Geležinkelio direkcijos vardu.

KLERA CACHANATIAN. Jūs – avigalvis. Aš norėjau aplankyti miestelį. Tai gal turėjome šokti iš jūsų ekspreso?

TRAUKINIO VIRŠININKAS. Jūs sulaikėte „Pašėlusį Rolandą“ tik dėl to, kad panorote aplankyti Giuleną?

(Stengiasi tvardyti.)

KLERA CACHANATIAN. Žinoma.

TRAUKINIO VIRŠININKAS. Madam. Jeigu jūs norėjote aplankyti Giuleną, tai reikėjo važiuoti dvyliktą keturiasdešimt Kalberštato keleiviniu. Kaip važiuoja visi žmonės. Į Giuleną jis ateina pirmą valandą trylika minučių.

KLERA CACHANATIAN. Keleiviniu traukiniu, kuris sustoja Lokene, Brunhiubely, Beizenbache ir Oitensu? Jūs, matyt, norite, kad aš visą pusvalandį kratyčiausi iki Giuleno.

TRAUKINIO VIRŠININKAS. Madam, jums taip brangiai kainuos.

KLERA CACHANATIAN. Duok jam tūkstantį, Bobi.

VISI (kužda). Tūkstantį.

VYR. TARNAS (duoda traukinio viršininkui tūkstantį.)

TRAUKINIO VIRŠININKAS (abstulbęs). Madam.

KLERA CACHANATIAN. Ir tris tūkstančius geležinkelininkų našlių šelpimo fondui.

VISI (kužda). Tris tūkstančius.

TRAUKINIO VIRŠININKAS (sutrikęs). Tokio fondo nėra, madam.

KLERA CACHANATIAN. Tai įsteikite.

(Burmistras kažką pašnabžda į ausį traukinio viršininkui.)

TRAUKINIO VIRŠININKAS (suglumęs). Tai gerbiamoji esate ponja Klera Cachanasian? O, pardon, tai, žinoma, visai kas kita. Savaiame suprantama, mes būtume sustoję Giulene, jeigu nors kiek būtume nujautę... Prašome pasiimti savo pinigus, gerbiamoji ponja... Keturi tūkstančiai...

dieve mano.

VISI (kužda). Keturi tūkstančiai.

KLERA CACHANATIAN. Pasilikite sau šitą smulkmeną.

VISI. Pasilikti sau.

TRAUKINIO VIRŠININKAS. Gal, gerbiamoji ponja, norėtumėt, kad „Pašėlusį Rolandas“ palauktų, kol jūs apžiūrėsite Giuleną? Geležinkelio direkcija su džiaugsmu tam pritartų. Katedros portalą, sako, verta apžiūrėti. Gotiškas. Ten pavaizduotas – Paskutinis teismas.

KLERA CACHANATIAN. Nešdinkitės jūs su savo traukiniu.

VYRAS VII (verksmingai). Bet spaudos atstovai, **pelte**, spaudos atstovai dar neišlipo. Reporteriai, nieko nenujusdami, pietauja vagone-restorane.

KLERA CACHANATIAN. Tegul sau pietauja. Mobi. Kol kas spaudos atstvai Giulene man nereikalingi, o vėliau jie patys ateis.

(Tuo tarpu Antrasis atneša burmistru surdutą. Burmistrsa iškilmingai žengia prie Kleros Cachanasian... Dailininkas ir Ketvirtasis, pasilipę ant suolo, iškelia transporantą užrašu: „Sveika atvykusi, Klera Cachanasi... Dailininkas jo nebaigė.)

STOTIES VIRŠININKAS (pakelia gairelę). Važiuojam!

TRAUKINIO VIRŠININKAS. Kad tik gerbiamoji ponia nepasiskųstų geležinkelio direkcijai. Tai buvo grynas nesusipratimas.

(Traukinys pradeda judėti. Traukinio viršininkas įšoka.)

BURMISTRAS. Didžiai gerbiama ponia. Man, kaip Giuleno burmistru, tenka sveikinti jus, didžiai gerbiama ponia, mūsų tėviškės kūdiki...

(Nulekiančio traukinio bildesys nusrelbia burmistro nepertraukiamą prakalbą.)

KLERA CACHANATIAN. Dėkoju, ponas burmistre, už gražią prakalbą.

(Ji eina prie Ilio, kuris, kiek sutrikęs, ją pasitinka.)

ILIS. Klara.

KLERA CACHANATIAN. Alfredai.

ILIS. Puiku, kad tu atvykai.

KLERA CACHANATIAN. Aš visą laiką ruošiausi. Visą savo gyvenimą, kai tik išvykau iš Giuleno.

ILIS (netvirtai.) Labai malonu iš tavo pusės.

KLERA CACHANATIAN. Jau irgi apie mane galvojai?

ILIS. Žinoma. Visą laiką. Tu gal žinai, Klara.

KLERA CACHANATIAN. Nuostabiausios buvo tos dienos, kurias mudu kartu praleidome.

ILIS (išdidžiai). Taigi. (Mokytojui.) Matote, ponas mokytojau, ji jau mano rankose.

KLERA CACHANATIAN. Vadink mane taip, kaip visada vadindavai.

ILIS. Mano laukinė katytė.

KLERA CACHANATIAN (sumuria kaip sena katė). Kaip dar?

ILIS. Mano raganėlė.

KLERA CACHANATIAN. Aš tave vadindavau: mano juodoji pantera.

ILIS. (uždengtas tekstas)

KLERA CACHANATIAN. Nesąmonė. Tu prasigėrei, nutukai ir pražilai.

ILIS. O tu likai tokia pat, raganėle.

KLERA CACHANATIAN. Ne jau, ne jau. Aš taip pat pasenau ir nutukau. Be to, netekau kairės kojos. Autokatastrofa. Dabar važinėju tikrai greitaisiais traukiniais. Bet protas puikus, ar ne? (Pakelia sijoną ir parodo savo kairę koją.) Gerai juda.

ILIS (nusišluosto prakaitą). Niekada nebūčiau pagalvojęs, mano laukine katyte.

KLERA CACHANATIAN. Ar galiu, Alfredai, tave supažindinti su savo septintuoju vyru? Tabako plantacijų savininkas. Mes labai laimingi drauge.

ILIS. Prašom, kodėl gi ne.

KLERA CACHANATIAN. Eikš, Robi, nusilenk. Iš tikrųjų jis vadinasi Pedro, bet Mobis skamba gražiau. Ir geriau tinka prie Bobio – taip vadinasi mano kamerdineris. Juk šitą imi visam gyvenimui, tad tenka prie jo vardo derinti vyrų vardus.

(Vyras VII nusilenkia.)

KLERA CACHANATIAN. Ar jis ne dailus su tais juodais ūsais? Susimąstyk, Mobi.

(Vyras VII susimąsto.)

KLERA CACHANATIAN. Giliau.

(Vyras VII giliau susimąsto.)

KLERA CACHANATIAN. Dar giliau.

VYRAS VII. Bet aš nebegaliu giliau, pelyte, tikrai nebegaliu.

KLERA CACHANATIAN. Gali gali. Tik pabandyk.

(Vyras VII dar giliau susimąsto. Skambina varpas.)

KLERA CACHANATIAN. Na matai, kaip gali. Dabar jis atrodo beveik demoniškas. Ar ne, Alfredai? Kaip koks brazilietis. Bet taip nėra. Jis – stačiatikis. Jo tėvas buvo rusas. Mus sutuokė popas. Nepaprastai įdomu! O dabar noriu apsidairyti Giulene.

(Pro brangiausiai nusagstytą lornetą ji apžiūri namuką kairėje.)

KLERA CACHANATIAN. Šitą gerą vietą pastatė mano tėvas, Mobi. Puikiai padaryta, viskas kaip reikiant. Maža būdama, aš valandų valandas sėdėdavau ant šito stogo ir spjaudydavau žemyn. Bet tik į visus.

(Tuo tarpu gilumoj susirinko mišrus choras ir jaunimo grupė. Mokytojas, užsidėjęs cilindrą, išeina į priekį.)

MOKYTOJAS. Gerbiamoji ponja, leiskite man, kaip Giuleno gimnazijos rektoriui ir muzikos mokytojui, pasiūlyti jūsų dėmesiui parastutę liaudies dainelę, atliekamą mišraus choro ir jaunimo grupės.

KLERA CACHANATIAN. Traukite, mokytojau, tą savo paprastutę liaudies dainelę.

(Mokytojas išsiima kamertoną, duoda toną, mišrus choras ir jaunimo grupė pradeda iškilmingai dainuoti, bet tuo metu iš kairės ateina kitas traukinys. Stoties viršininkas jį praleidžia. Choras stengiasi perrėkti traukinio triukšmą, mokytojas puola į neviltį, pagaliau traukinys praeina.)

BURMISTRAS (nusiminęs). Gaisro varpas, kodėl neskamba gaisro varpas.

KLERA CACHANATIAN. Gerai sudainavote, giuleniečiai. Ypač gražiai traukė bosas iš kairiojo sparno – tas šviesiaplaukis su dideliu grukliu.

(Pro mišrųjį chorą prasibrauna policininkas, atsistoja ramiai prieš Klarą Cachanasian.)

POLICININKAS. Policijos vachmistras Hankė, gerbiamoji ponja. Esu jūsų dispozicijoje.

KLERA CACHANATIAN. (nužvelgia jį). Ačiū. Nieko neketinu areštuoti. Bet Giulenui gali jūsų prireikti. Ar jūs retkarčiais mokate žiūrėti pro pirštus.

POLICININKAS. Kaip gi, gerbiamoji ponja. Jei ne – argi aš išsilaikyčiau Giulene?

KLERA CACHANATIAN. Tai dabar geriau visai užsimerkite.

(Policininkas stovi suglumęs.)

ILIS (juokiasi). Tikra Klara! Tikra mano raganėlė.

(Jis patenkintas ploja sau per šlaunis. Burmistras užsivožia ant galvos mokytojo cilindrą, pristato abi savo anūkes, septynerių metų dvynukes su šviesiomis kasytėmis).

BURMISTRAS. Mano anūkės, geriamoji ponja, – Hermina ir Adolfina. Tik žmonos nėra.

(Jis nusišluosto prakeitą. Abi mergaitės padaro reveransą ir įteikia Cachanasian raudonas rožes.)

KLERA CACHANATIAN. Sveikinu, burmistre, nieko sau šelmis. Šekit!

(Ji įbruka rožes stoties viršininkui į glėbį. Burmistras vogčiomis paduoda cilindrą pastoriui, kuris jį **(uždengtas tekstas)**)

BURMISTRAS. Mūsų pastorius, gerbiamoji ponja.

(Pastorius nusiima cilindrą, lenkiasi.)

KLERA CACHANATIAN. O, pastorius. Ar jūs guodžiate mirštančiuosius?

PASTORIUS (nustebeš). Stengiuosi.

KLERA CACHANATIAN. Ir nuteistuosius mirti?

PASTORIUS (sumišęs). Mirties bausmė mūsų krašte panaikinta, gerbiamoji ponia.

KLERA CACHANATIAN. Gal būt ji bus vėl įvesta.

(Pastorius, kiek priblokštas, atiduoda cilindrą burmistruvi, ir tas jį vėl užsideda.)

ILIS (juokdamasis). Laukinė katytė! Na ir kreti tu juokus!

KLERA CACHANATIAN. O dabar noriu į miestelį.

(Burmistras nori jai pasiūlyti ranką.)

KLERA CACHANATIAN. Na ką jūs, burmistre, juk aš toli nenuėisiu su savo protezu.

BURMISTRAS (išsigandęs). Tuoju! Tuoju! Gydytojas turi automobilį. Trisdešimt antrųjų metų mersedesą.

POLICININKAS (kaukšteli kulnus). Bus sutvarkyta, ponas burmistre. Mašiną pristatysiu į vietą tarnybine tvarka.

KLERA CACHANATIAN. Nereikia. Nuo to laiko, kai atsitiko avarija, aš naudojuosi tikrai neštuvais. Robi ir Tobi, duokite juos šen.

(Ir iš kairės su neštuvais ateina dvi gumų kramtančios pabaigos. Vienas ant pečių užsikabinęs gitarą.)

KLERA CACHANATIAN. (uždengtas tekstas)

Singe nuteisti mirti orkestro kėdėj. Man prašant, paleisti nešioti mano neštuvų. Kainavo milijonų dolerių. Neštuvai iš Luvro. Prancūzijos prezidento dovana. Malonus ponas, lygiai kaip laikraščiuose. Neškite mane į miestą, Robi ir Tobi.

ABU. Yes, mem.

KLERA CACHANATIAN. Bet pirma į Peterio daržinę, o paskui į Konrado mišką. Noriu kartu su Alfredu aplankyti manąsias mūsų meilės vietas. Daiktus ir karstą – kol kas neškite į „Auksinį apaštalą“.

BURMISTRAS (apstulbęs). Karstą?

KLERA CACHANATIAN. Aš jį atsigabenau. Gal būt prireiks. Ne, Robi ir Tobi.

(Abi gumų kramtančios pabaisos neša Klerą Cachanasian į miestą. Burmistruvi davus ženklą, visi ima šaukti valio. Saušksmai prityla, kai du tarnai įeina su juodu brangių karstu ant pečių ir neša jį į Giuloną. Tuo metu pradeda skambinti dar neprašytas gaisro varpas.)

BURMISTRAS. Pagaliau Gaisro varpas!

(Gyventojai seka paskui karstą. Kleros Cachanasian kambarinės eina paskui ją su daiktais ir begale lagaminų, kuriuos neša giuleniečiai. Policininkas tvarko judėjimą, nori sekti paskui eiseną, tačiau iš dešinės ateina dar du maži, stori senukai. Jie kalba tyliai, eina susikibę už rankų, tvarkingai apsirengę.)

ABU. Mes Giulene. Mes užuodžiame, mes užuodžiame, mes užuodžiame tai iš oro, iš Giuleno oro.

POLICININKAS. Kas jūs tokie?

ABU. Mes iš senosios damos palydos. Mes iš senosios damos palydos. Ji mus vadina Kobiu ir Lobiu.

POLICININKAS. Ponia Cachanasian sustojo „Auksiniame apaštale“.

ABU (linksmai.) Mes esame akli, mes esame akli.

POLICININKAS. Akli? Tada judu nuvesiu.

ABU. Ačiū, ponas policininke, labai ačiū.

POLICININKAS (nustebęs). Iš kur jūs žinote, kad aš policininkas, jei esate akli?

ABU. Iš balso. Iš balso – visi policininkai kalba vienodai.

POLICININKAS (nepatikliai.) Matyt, jums jau yra tekę susidurti su policija, jūs storuliai.

ABU (nustebęs.) Storuliai – jis mano, kad mes vyrai!

POLICININKAS. Tai kass gi jūs tokie esate, po velnių?

ABU. Pamatysite, pamatysite.

POLICININKAS (nustebęs.) Ne bet, šiaip ar taip, jūs linksmai nusiteikę.

ABU. Mes gauname kotletų ir kumpio. Kiekvieną dieną, kiekvieną dieną.

POLICININKAS. Jei taip, tai ir aš šokinėčiau. Eikit šen, duokit rankas. Nesuprasi tų svetimšalių humoro.

(Nueina su jais į miestą.)

ABU. Pas Bobį ir Mobį, pas Robį ir Tobį!

(Scena keičiasi, nusileidus uždangai. Stoties ir namuko časadai pakyla į viršų. „Auksinio apaštalo“ vidus: galima nuleisti iš viršaus viešbučio iškabą, paaukuotą apaštalo figūrą, emblemą, kuri lieka pakibusi patalpos viduryje. Visur buvusios prabangos pėdsakai. Viskas nuplyšę, apdulkėję, sulūžę, sudvokę, supelėję, gipsas nutrupėjęs. Nesibaigianti nešėjų eiseną, pirma jie įtempia narvą, paskui neša ryšulius, lagaminus. Burmistras ir mokytojas sėdi priekyje, dešinėje, ir geria degtinę.)

BURMISTRAS. Lagaminai, vien tik lagaminai, ištisi kalnai, bet prieš tai jie užtempė panterą, narve juodą laukinį žvėrį.

MOKYTOJAS. Karstą ji liepė nunešti į atskirą kambarį. Keista.

BURMISTRAS. Pasaulinio garso damos turi savo kaprizų.

MOKYTOJAS. Atrodo, ji čia ketina ilgam pasilikti.

BURMISTRAS. Juo geriau. Jinai jau Ilio rankose. Jis ją vadino laukine katyte, raganėle. Jis iš jos išgvelbs milijonus. Į sveikatą, mokytojau. Už tai, kad Klera Cachanasian išgelbėtų Bokmaną.

MOKYTOJAS. Vagnerio gamyklos.

BURMISTRAS. „Saulės“ gamyklą. Atsigavus joms, viskas atkus: magistratas, gimnazija, visų gyvenimas pagerės.

(Jie sudaužia stiklus.)

MOKYTOJAS. Jau daugiau kaip dvidešimt metų aš taisau Giuleno moksleivių lotynų ir graikų kalbos sąsiuvinius, tačiau kas yra siaubas, aš sužinojau tik prieš valandą, ponas burmistre. Šiurpas mane nukrėtė, kai iš traukinio išlipo ta juodai apsivilkusi sena dama. Man ji pasirodė kaip kokia **parka**, kaip kokia graikų likimo deivė. Ją reikėtų vadinti Klota, o ne Klera, galima įsivaizduoti, kaip ji verpia gyvenimo siūlą.

(Įeina policininkas ir pakabina ant kablio savo šalmą.)

BURMISTRAS. Sėskite prie mūsų, vachnistre.

(Policininkas atsisėda prie jų.)

POLICININKAS. Ne pyragai dirbti tokia užkampyje. Bet dabar čia viskas atgis. Ką tik buvau su milijardiere ir krautuviniu Iliu Peterio daržinėje. Jaudinanti scena. Abu buvo susikaupę tarsi bažnyčioje. Man kažkaip nesmagu pasidarė. Todėl pasišalinau, kai jie patraukė į Konrado mišką. Ištisa procesija. Pirma neštuvai, šalia jų – Ili, užpakalyje – kamerdineris ir jos septintasis vyras su savo meškere.

MOKYTOJAS. Daug vyrų ji perleido. Antroji Laisa.

POLICININKAS. Paskui dar du mažiukai storuliai. Velniai žino, ką visa tai reiškia.

MOKYTOJAS. Nejauku. Lyg iš Orko būtų išlindę.

BURMISTRAS. Nesuprantu, ko jie ten ieško, tame Konrado miške.

POLICININKAS. To paties, ko ir Peterio daržinėje, burmistre. Jie lanko vietas, kur kadaise, kaip sakoma, liepsnojo jų aistros.

MOKYTOJAS. Liepsnojo ir degė. Tai primena Šekspyrą. Romeo ir Džuljetą. Mano ponai, aš sukrėstas. Pirmą kartą Giulene juntu antikos didybę.

BURMISTRAS. Pirmiausia pasveikinkime, pakelkime taures už mūsų šaunųjį Ilj, kuris, kaip įmanydamas, stengiasi pagerinti mūsų padėtį. Mano ponai, už mūsų miesto populiariausią pilietį, už mūsų įpėdinį!

(Viešbučio apaštalas vėl pakyla į viršų. Iš kairės ateina keturi miestiečiai, nešini mediniu suolu, paprastu, be atramos, ir pastato jį kairėje pusėje. Pirmasis užlipa ant suolo, užsikabinęs didelę kartoninę širdį su raidėmis AK, kiti pusračiu sustoja aplink jį, išskėčia šakas, veždam medžius.)

PIRMASIS. Mes – kedrai, pušys, bukai.

ANTRASIS. Mes – tamsiai žali spygliai.

TREČIASIS. Samanos ir kerpės, mes gebenių kasos.

KETVIRTASIS. Žvėrių takai ir atvašynai.

PIRMASIS. Debesys ir paukščių trelės.

ANTRASIS. Tikrasis vokiškas brūzgynas.

TREČIASIS. Musmirės ir baikščios stirnos.

KETVIRTASIS. Lapų šlamesys, svajonės.

(Iš gilumos ateina dvi gumų kramtančios pabaisos, nešdamos neštuvuose Klerą Cachanasian. Šalis – jų Ilis. Užpakalyje vyras VII ir pačiame gale vyr. tarnas vedinas už rankų.)

KLERA CACHANATIAN. Konrado miškas, Robi ir Tobi sustokite.

ABU AKLIEJI. Stokite Robi ir Tobi, stokit Robi ir Mobi.

(Klera Cachanasian išlipa iš neštuvų, apžiūrinėja mišką.)

KLERA CACHANATIAN. Žiūrėkit, Alfredai. Širdis su tavo ir mano vardais. Jie beveik visai išblukę, nutolę vienas nuo kito. Medis išaugęs, jo kamienas, jo šakos sustorėję, kaip ir mes patys.

(Klera Cachanasian eina prie kitų medžių.)

KLERA CACHANATIAN. Vokietijos medžiai. Aš seniai bevaikščiojau po savo jaunytės mišką, seniai bemindžiojau lapus, seniai belandžiojau pro violetines gebenes. Jei jūs, gumos čiaumotojai, nešdinkitės už krūmų su savo neštuvais: man nusibodo jūsų snukiai. O tu, Mobi, eik pas savo žuveles, ten dešinėj yra upelis.

(Abi pabaisos su neštuvais nueina į kairę, vyras VII – į dešinę. Klera Cachanasian sėdasi ant suolo.)

KLERA CACHANATIAN. Žiūrėk, stirna.

(Trečiasis pašokuoja.)

ILIS. Dabar draudžiama jas medžioti.

(Atsisėda šalia jos.)

KLERA CACHANATIAN. Ant šito akmens mes bučiavomės. Daugiau kaip prieš keturiasdešimt penkerius metus. Mes mylėjomės šituose krūmuose, po šituo buku, tarp musmiriu samanose. Man buvo septyniolika, o tu dar neturėjai dvidešimt metų. Paskui tu vedei Matildą Blumhar su jos smulkių prekių krautuve, o aš ištekėjau už senio Cachanasian su jo milijardais iš Armėnijos. Jis mane rado vienuose Hamburgo viešuosiuose namuose. Mano rudi plaukai suviliojo jį, tą seną auksinį karkvabalį.

ILIS. Klera!

KLERA CACHANATIAN. Bobi, cigarą, Henry Klei

ABU AKLIEJI. Henri Klei, Henri Klei.

(Vyr. tarnas ateina iš gilumos, paduoda jai cigarą, uždega.)

KLERA CACHANATIAN. Aš labai mėgstu cigarus. Tiesą sanakt, turėčiau rūkyti savo vyro cigarus, bet jis man nepatinka.

ILIS. Aš dėl tavęs vedžiau Matildą Blumhar.

KLERA CACHANATIAN. Ji turėjo pinigų.

ILIS. Tu buvai jauna ir graži. Tau šypsojosi ateitis. Aš norėjau tau laimės. Todėl turėjau išsižadėti savosios.

KLERA CACHANATIAN. Dabar ta ateitis jau tapo dabartim.

ILIS. Jeigu tu būtum čia likusi, būtum nusigyvenusi lygiai taip pat, kaip aš.

KLERA CACHANATIAN. Tu nusigyvenęs?

ILIS. Nuskurdusio miestelio nuskuręs krautuvininkas.

KLERA CACHANATIAN. Bet aš turiu pinigų.

ILIS. Nuo to laiko, kai tu išvažiavai, aš gyvenu kaip pragare.

KLERA CACHANATIAN. O aš pati tapau pragare.

ILIS. Aš vaidijuosi su savo šeima, kuri man kasdien prikaišioja skurdą.

KLERA CACHANATIAN. Matilda nepadare tavęs laimingo?

ILIS. Svarbiausia, kad tu laiminga.

KLERA CACHANATIAN. O tavo vaikai?

ILIS. Neturi jokių idealų.

KLERA CACHANATIAN. Ilgainiui susiras.

(Jis tyli. Abu įsižiūri į savo jaunystės mišką.)

ILIS. Ir koks tas mano gyvenimas? Galima sakyti, nebuvo iškėlęs kojos iš miestelio. Vieną kartą buvau Berlyne, vieną kartą Tesine ir viskas.

KLERA CACHANATIAN. Na tai kas. Aš pažįstu pasaulį.

ILIS. Todėl, kad tu visada galėjai keliauti.

KLERA CACHANATIAN. Nes pasaulis man priklauso.

(Jis tyli, o ji rūko.)

ILIS. Dabar viskas pasikeis.

KLERA CACHANATIAN. Žinoma.

ILIS (tykojančiai.) Tu mums pagelbėsi?

KLERA CACHANATIAN. Savo jaunystės miestelio aš neapleisiu.

ILIS. Mums reikia milijonų.

KLERA CACHANATIAN. Smulkmena.

ILIS (džiaugsmingai.) Laukinė katytė!

(Susijaudinęs tekstelėja jai per kairę šlaunį, bet, pajutęs skausmą, greit atitraukia ranką.)

KLERA CACHANATIAN. Skauda. Tu sudavei j mano protezo apkaustą.

(Pirmasis iš kelnų kišenės išsitraukia seną pypkę ir surūdijusį durų raktą, daužo raktu pypkę.)

KLERA CACHANATIAN. Genys.

ILIS. Kaip kadaise, kada mes buvome jauni ir drąsūs, kada mylėjome ir eidavome į Konrado mišką. Aukštai viršum eglių saulė, šviesus skritulys. Tolumoje – debesys, ir kažkur brūzgyne gegutės kukuoja.

KETVIRTASIS. Kuūkū! Kuūkū!

(Ilis paliečia Pirmąjį.)

ILIS. Šaltas medis, ir vėl ošia šakose kaip jūros bangų mūša. Kaip kadaise, viskas kaip kadaise.

(Trys, vaizduojantieji medžius, pučia, juina aukštyn ir žemyn rankas.)

ILIS. O, kad sugrįžtų anie laikai, mano raganėle. O, kad gyvenimas nebūtų mūsų išskyres!

KLERA CACHANATIAN. Tu to norėtum?

ILIS. To, tik tai to. Aš gi tave myliu!

(Bučiuoja jai dešinę ranką.)

ILIS. Ta pati vėsi balta rankutė.

KLERA CACHANATIAN. Klysti. Čia irgi protezas. Iš dramblio kaulo.

(Ilis išsigandęs paleidžia ranką.)

ILIS. Klara, tu gal visa iš protezų?

KLERA CACHANATIAN. Beveik. Po to kai mano lėktuvas nukrito Afganistane. Aš vienintelė išsikapsčiau iš laužo krūvos. Įgula irgi žuvo. Aš esu neužmušama.

(Pasigirsta iškilminga dūdų orkestro muzika. Viebučio apaštalas vėl nusileidžia žemyn. Giuleniečiai įneša stalus, uždengtus baisiai suplyšusiomis staltiesėmis, išdėlioja valgymo įrankius, valgius. Vienas stalas – viduryje, kitas – kairėje ir dar kitas – dešinėje, lygiagrečiai su žiūrovų eilėmis. Iš gilumos ateina pastorius. Kiti giuleniečiai suplūsta vidun, vienas iš jų su sportiniais marškinėliais. Vėl pasirodo burmistras, mokytojas, policininkas. Giuleniečiai ploja. Burmistras ateina prie suolo, kur sėdi Klera Cachanasian ir Ilis, medžiai, vėl atvirtę į miestelėnus, pasitraukia gilumon.)

BURMISTRAS. Tai jums tie audringi plojimai, didžiai gerbiama ponია.

KLERA CACHANATIAN. Ne man, o orkestrui, burmistre. Jie šauniai groja, o sporto draugijos piramidė buvo nuostabi. Man patinka vyrai su sportiniais marškinėliais ir trumpomis kelnaitėmis. Jie atrodo natūralūs.

BURMISTRAS. Galiu jus palydėti prie stalo?

(Jis veda Klerą Cachanasian prie vidurinio stalo, pristato jai savo žmoną.)

BURMISTRAS. Mano žmona.

(Klera Cachanasian pro lornetą apžiūri jo žmoną.)

KLERA CACHANATIAN. Aneta Dumermut, mūsų klasės pirmūnė.

(Dabar jis pristato antrą moterį, suaugusią ir surūgusią kaip ir jo žmona.)

BURMISTRAS. Ponia II.

KLERA CACHANATIAN. Matilda Bliumhar. Prisimenu, kaip tu už krautuvės durų tykodavai Alfredo. Tu suliesėjai ir išblyškai, mano gerute.

(Iš dešinės bėga gydytojas, penkiasdešimties metų kresnas vyras su ūsais, ežiuku kirptais juodais plaukais, randuotu veidu, apsivilkęs senu fraku.)

GYDYTOJAS. Vos spėjau su savo senu mersedesu.

BURMISTRAS. Doktoras Niuslinas, mūsų gydytojas.

(Klera Cachanasian pro lornetą apžiūri gydytoją, kuris bučiuoja jai ranką.)

KLERA CACHANATIAN. Tai jūs išduodate mirties liudijimus?

GYDYTOJAS (nustebęs). Mirties liudijimus?

KLERA CACHANATIAN. Taip, jeigu aš mirštu?

GYDYTOJAS. Suprantama, gerbiamoji ponja. Tokia mano pareiga. Toks valdžios parėdymas.

KLERA CACHANATIAN. Netrukus jums teks konstatuoti šidies smūgį.

ILIS (juokiasi.) Nuostabu, stačiai nuostabu.

(Klera Cachanasian nusigrėžia nuo gydytojo ir žiūri į sportininką vienai marškinėliais.)

KLERA CACHANATIAN. Dar kartą gimnastinuokite (Sportininkas pritūpia, iškelia ir nuleidžia rankas.)

KLERA CACHANATIAN. Kokie nuostabūs muskulai. Ar jau esate ką pasmaugęs, turėdamas tiek jėgos?

SPORTININKAS (pritūpęs žiūri nustebęs). **Pasmaugęs?**

KLERA CACHANATIAN. Dar kartą atmeskite rankas į užpakalį, ponas sportininke, o paskui prigulkite ant ištiestų rankų.

ILIS (juokiasi). Na ir juokdarė ta Klara! Stačiai be pilvo gali likti nuo jos sąmojų.

(Gydytojas tebestovi apstulbęs.)

GYDYTOJAS. Nežinau! Nuo tokių juokų man kūnas pagaugais eina.

ILIS (slaptai). Ji pažadėjo milijonus!

(Burmistras netenka kvapo.)

BURMISTRAS. Milijonus?

ILIS. Milijonus.

GYDYTOJAS. Po perkūnais.

(Milijardierė nusigrėžia nuo sportininko.)

KLERA CACHANATIAN. Aš išalkau, burmistre.

BURMISTRAS. Mes tik laukiame jūsų vyro, gerbiamoji ponja.

KLERA CACHANATIAN. Nėra reikalo laukti. Jis meškerioja, o be to, aš su juo skiriuosi.

BURMISTRAS. Skiriatės?

KLERA CACHANATIAN. Mobis irgi nustebęs. Teku už vieno vokiečių kino artisto.

BURMISTRAS. Betgi jūs sakėte, kad esate tokie laimingi, gyvendami drauge!

KLERA CACHANATIAN. Kiekvienos vedybos būna laimingos. Bet mano jaunystės svajonė buvo susituokti Giuleno katedroje. Jaunystės svajones reikia įgyvendinti, bus iškilminga.

(Visi susėda, Klera Cachanasian tarp burmistro ir Ilio, šalia Ilio – ponja II, o šalia burmistro – jo žmona. Dešinėje, už kito stalo – mokytojas, pastorius ir policininkas, kairėje – tie keturi **šiuleniečiai**. Kiti garbės svečiai su žmonomis – gilumoje, kur šviečia šūkis:

„Sveika atvykusi, Klara“. Burmistras atsistoja, švytėdamas džiaugsmu, su servetėle po kaklu, ir paskambina į savo stiklą.)

BURMISTRAS. Gerbiamoji ponია, mano mieli giuleniečiai. Jau suėjo keturiasdešimt penkeri metai, kai jūs apleidote mūsų miestelį, kuris, įkurtas kurfiursto Haso Kilmingtono, taip jaukiai glūdi tarp Konrado miško ir Fliukenrido žemumos. Keturiasdešimt penkeri metai, daugiau negu keturi dešimtmečiai – nemažas laiko tarpas. Daug kas per tą laiką įvyko, daug nelaimių (uždengtas tekstas). Patyrėme mes. Bet jūsų, gerbiamoji ponია – mūsų Klara (Plojimai.) – mes niekada nepamiršome. Nei jūsų, nei jūsų šeimos. Mūsų atmintyje tebėra gyvi jūsų gerieji, šaunieji tėvai: puiki, geležinės sveikatos motina (Ilis jam kažką pašnibžda.), kurią, deja, perdaug anksti pakirto džiova, visų mylimas ir gerbiamas tėvas, kuris prie geležinkelio stoties pastatė įvairių specialistų ir šiaip žmonių labai gausiai lankomą (Ilis jam kažką pašnibžda.) ir labai reikalingą pastatą. Gerai prisimename ir jus, gerbiamoji ponია, kas gi jūsų nepažinojo, tos šviesiaplaukės (Ilis jam kažką pašnibžda.) rudaplaukės išdykėlės, siautėjančios mūsų gatvėmis, dabar, deja, tokiomis nuskurdusiomis. Jau tada kiekvienas jumis žavėjosi, nujautė, kad iškilsite į svaiginančias žmonijos aukštumas. (Išsitraukia užrašų knygutę.) Jūs išlikote mūsų atminty. Iš tikrųjų. Dar ir dabar mokytojai tebelaiiko jus pavyzdžiu mokiniams, jūs gi ypač gerai mokėtės patį svarbiausią dalyką – botaniką ir zoologiją, stačiai stebindama visus savo žiniomis. Tai rodo, kad jūs mylėjote ir užjautėte visa, kas gyva, kas silpna ir kam reikalinga pagalba. Jūsų teisingumu ir geradaryste jau tada daug kas žavėjosi (Audringi plojimai.) Juk mūsų Klara, parūpindavo maisto vienai neturtingai senai našlei už savo skatikus, sunkiai uždirbtus pas kaimynus, pirkdama jai bulvių ir gindama vargšę nuo bado šmėklos. Aš čia paminėsiu tik vieną jos labdaringą darbą (Audringi plojimai.) Gerbiamoji ponია, brangieji giuleniečiai, ir tai buvo tik pradžia, paskui tik trapūs pradai suklestėjo, rudaplaukė išdykėlė tapo ponია, kuri dabar žarsto į visas puses savo mielaširdiškas dovanas. Tik prisiminkime (uždengtas tekstas) punktus, jos paramą menininkams, vaikų lopšeliams, – ir aš norėčiau dabar jai, sugrįžusiai į savo gimtuosius namus, sušukti: Tegyvuoja ji, valio, valio, valio! (Plojimai.)

(Klara Cacharasian atsistoja.)

KLERA CACHANATIAN. Burmistre, giuleniečiai. Mane jaudina jūsų nesavanaudiškas džiaugsmas dėl mano apsilankymo. Bet, tiesą pasakius, aš buvau kiek kitoks vaikas, negu kad dabar mane pavaizdavo burmistras savo kalboje, mokytojas mane lupdavo, o našlei Bol aš vogiau bulvių kartu su Iliu ne dėl to, kad ginčiau seną, savadautoją nuo bado šmėklos, bet kad galėčiau su Iliu pegulėti lovoje – ten buvo patogiau, negu Konrado miške arba Peterio

daržinėje. Tačiau, nenorėdama temdyti jūsų džiaugsmo, galiu pareikšti, jog sutinku padovanoti Giulenui vieną milijardą. Penkis šimtus milijonų miestui ir penkis šimtus milijonų jo gyventojams.

(Mirties tyla.)

BURMISTRAS (mirkčiodamas). Milijardą.

(Visi dar apstulbę.)

KLERA CACHANATIAN. Su viena sąlyga.

(Visi pagauna neapsakomai džiūgauti: šokinėja, lipa ant kėdžių, sportininkas gimnastikuoja ir t.t. Ilis iš džiaugsmo daužo sau krūtinę.)

ILIS. Klara! Auksinė! Nuostabioji! Tiesiog trūksta žodžių! Tikra mano raganėlė!

(Jis bučiuoja ją.)

BURMISTRAS. Su viena sąlyga: pasakėte gerbiamoji ponias. Galiu aš tą sąlygą sužinoti?

KLERA CACHANATIAN. Gerai, aš pasakysiu sąlygą. Aš duodu jums milijardą ir perku už jį teisingumą.

(Mirties tyla.)

BURMISTRAS. Kaip šitą reikia suprasti, gerbiamoji ponias?

KLERA CACHANATIAN. Taip, kaip pasakiau.

BURMISTRAS. Teisingumo juk negalima pirkti!

KLERA CACHANATIAN. Viską galima pirkti!

BURMISTRAS. Aš vis dar nesuprantu.

KLERA CACHANATIAN. Eik šen, Bobi.

(vyr. tarnas ateina iš dešinės į vidurį, atsistoja tarp stalų, nusiima tamsius akinius.)

VYR. TARNAS. Aš nežinau, ar kas nors iš jūsų mane bepažįsta?

MOKYTOJAS. Vyresnysis teisėjas Hoferis.

VYR. TARNAS. Teisingai. Vyresnysis teisėjas Hoferis. Prieš keturiasdešimt penkerius metus aš buvau Giuleno vyresniojo teisėju, o paskui persikėliau į Kafigeno apeliacinį teismą. Prieš dvidešimt penkerius metus ponias Cachanasian pasiūlė man pereiti pas ją dirbti jos namų vyresniojo tarnu. Aš sutikau, žinoma, žmogui su aukštuoju mokslu gal kiek keistoka tarnyba, tačiau pasiūlytas atlyginimas buvo toks fantastiškas...

KLERA CACHANATIAN. Prie reikalo, Bobi.

VYR. TARNAS. Kaip jūs girdėjote, ponias CACHANASIAN siūlo vieną milijardą ir nori už tai teisingumo. Kitaip sakant, ponias Klera Cachanasian siūlo milijardą, jeigu jūs atitaisysite neteisybę, kuri buvo padaryta ponias Cachanasian Giulene. Ponas Ili, prašau jus.

(Ili atsistoja, išbalęs, išsigandęs ir

ILIS. Ko jums iš manes reikia?

VYR. TARNAS. Prieikite arčiau, ponas Ili.

ILIS. Prašau.

(Prieina prie stalo dešinėje. Sumišęs juokiasi. Gūžčioja pečiais.)

VYR. TARNAS. Tai buvo 1910 metais. Aš buvau vyresnysis teisėjas Giulene, ir man teko nagrinėti tėvystės bylą. Klera Cachanasian, tuo metu Klara Vešer, kaltino jus, ponas Ili, esant jos vaiko tėvu.

(Ili tyli.)

VYR. TARNAS. Jūs tada neigėte savo tėvystę, ponas Ili. Jūs pristatėt du liudininkus.

ILIS. Senos istorijos. Aš buvau jaunas ir kvailas.

KLERA CACHANATIAN. Tobi ir Robi, atveskite Kobį ir Lobį.

(Abi gumą kramtančios pabaisos atveda į scenos vidurį abu akluosius eunuchus, kurie linksmi laikosi susikabinę už rankų.)

ABU. Mes esame Kobis ir Lobis, mes esame Kobis ir Lobis.

ILIS. Aš jų nepažįstu.

ABU. Mes pasikeitėme, mes pasikeitėme.

VYR. TARNAS. Pasakykite savo pavardes.

PIRMASIS. Jakobas Hiunleinas, Jakobas Hiunleinas.

ANTRASIS. Liudvigas Šparas, Liudvikas Šparas.

VYR. TARNAS. Ne, ponas Ili.

ILIS. Aš nieko apie juos nežinau.

VYR. TARNAS. Jakobai Hiuleinai ir Liudvigai Šparai, jūs pažįstate poną Ili?

ABU. Mes akli, mes akli.

VYR. TARNAS. Pažįstate jį iš balso?

ABU. Iš balso, iš balso.

VYR. TARNAS. 1910 metais aš buvau teisėjas, o jūs liudininkai. Ką jūs prisiekėte Giuleno teisme, Liudvikai Šparai ir Jakobai Hiunleinai?

ABU. Kad gulėjome su Klara, kad gulėjome su Klara.

VYR. TARNAS. Taip jūs prisiekėte mano akivaizdoje. Prieš teisėją, prieš dievą. Ar tai buvo tiesa?

ABU. Mes melagingai prisiekėme, mes melagingai prisiekėme.

VYR. TARNAS. Kodėl, Liudvikai Šparai ir Jakobai Hiunleina?

ABU. Ilis mus papirko, Ilis mus papirko.

VYR. TARNAS. Kuo?

ABU. Litru degtinės, litru degtinės.

KLERA CACHANATIAN. Dabar papasakokite, ką aš jums padariau, Kobi ir Lobi.

VYR. TARNAS. Papasakokite.

ABU. Ponia liepė mus suieškoti, ponias liepė mus suieškoti.

VYR. TARNAS. Taip. Kleras Cachanasian liepė jūsų ieškoti. Po visą pasaulį. Jakobas Hiunleinas buvo išvykęs į Kanadą, o Liudvikas Šparas – į Australiją. Bet ji jus surado. Ką ji jums padarė?

ABU. Ji perdavė mus Tobiui ir Robiui. Ji perdavė mus Tobiui ir Robiui.

VYR. TARNAS. ir ką jums padarė Tobis ir Robis?

ABU. Iškastravo ir apakino, iškastravo ir apakino.

VYR. TARNAS. Štai ir visa istorija: teisėjas, kaltinamasis, du melagingi liudininkai, neteisingas nuosprendis 1910 metais. Ar ne taip, kaltintoja?

(Kleras Cachanasian atsistoja.)

KLERA CACHANATIAN. Taip.

ILIS (trenkia koja į grindis). Senatis, visa tai jau nebeturi galios. Sena kvaila istorija.

VYR. TARNAS. Kas atsitiko vaikui, kaltintoja?

KLERA CACHANATIAN (tyliai). Jis gyveno vienerius metus.

VYR. TARNAS. kas jums atsitiko?

KLERA CACHANATIAN. Aš tapau kekše.

VYR. TARNAS. Kodėl?

KLERA CACHANATIAN. Teismo sprendimas mane tokią padarė.

VYR. TARNAS. Ir jūs reikalaujate teisingumo, Kleras Cachanasian?

KLERA CACHANATIAN. Aš galiu tai sau leisti. Milijardas Giulenui, jeigu kas nužudys Alfredą IIj.

(Mirties tylą. Ponia II puola prie Ilio, apsikabiną jį.)

PONIA II. Fredi!

ILIS. Raganėle! Tu gi negali to reikalauti. Juk visa tai buvo labai seniai!

KLERA CACHANATIAN. Taip, tas buvo seniai, bet aš nieko nepamiršau, Ili. Nei Konrado miško, nei Peterio daržinės, nei našlės Bol kamaros, nei tavo išdavystės. Dabar mes abu pasenome,

tu nusigyvenai, o mane supjaustė chirurgo peilis, ir dabar aš noriu suvesti sąskaitas. Tu gyvenime nuėjai savo keliu, o mane pastūmėjai į manąjį. Tu norėjai, kad sugrįžtų tie laikai, atsimeni mūsų jaunystės miške, pilname praeities prisiminimų. Dabar aš juos sugrąžinau ir reikalauju teisingumo. Teisingumo už vieną milijardą.

(Burmistras atsistoja, išbalęs, orus.)

BURMISTRAS. Ponia Cachanasian, mes dar tebesame Europoje, juk mes ne kokie pagonys. Giuleno miesto vardu aš atmetu šį pasiūlymą. Žmogiškumo vardu. Verčiau liksime neturtingi, negu susitepę krauju.

(Audringi plojimai.)

KLERA CACHANATIAN. Aš palauksiu.

ANTRAS VEIKSMAS

Miestelis. Matyti tik namų kontūrai. Tolumoje „Auksinio apaštalo“ viešbutis iš lauko pusės. Apleistas 1893–1905 m. (Jugend) stiliaus fasadas. Balkonas. Dešinėje – iškaba: A l f r e d a s I l i s. Krautuvė. Žemiau nešvarus prekystalis, už jo – lentyna su senomis prekėmis. Kai kas nors įeina pro menamas krautuvės duris, suskamba plonas varpelis. Kairėje – užrašas: P o l i c i j a . Žemiau jo – medinis stalas su telefonu. Dvi kėdės. Rytas. Robis ir Tobis, kramtydami gumą, iš kairės per sceną neša viešbutin vainikus, gėles lyg kokioms laidotuvėms. Ilis pro langą juos stebi. Jo duktė priklaupusi šluosto grindis. Jo sūnus įsikanda cigaretę.

ILIS. Vainikai.

SŪNUS. Kiekvieną rytą jie neša juos iš stoties.

ILIS. Ir deda prie tuščio karsto „Auksiniame apaštale“.

SŪNUS. Nieko jie nepagąsdins.

ILIS. Miestelis palaiko mane.

(Sūnus užsidegęs cigaretę)

ILIS. Ar mama ateis pusryčių?

DUKTĖ. Ne? Ji ten? Viršuj. Sakosi pavargusi.

ILIS. Jūs turite gerą motiną, vaikai. Iš tikrųjų. Aš privalau vieną kartą jums tai pasakyti. Gerą motiną. Tegu ji būna ten, virtuvėje, jai reikia savęs žiūrėti – mes vieni papusryčiausime. Seniai bevalgėme drauge. Duodu kiaušinių ir dėžutę amerikietiško kumpio. Reikia žmoniškai pavalgyti. Kaip gerais laikais, kai dar „Saulės“ gamykla klestėjo.

SŪNUS. Atleisk, aš negaliu.

(Užgesina cigaretę.)

ILIS. Tu nenori su mumis valgyti, Karlai?

SŪNUS. Aš einu į stotį. Vienas darbininkas susirgo. Gal reikės pakeisti.

ILIS. Plūktis stotyje? Kepinant saulei – tai darbas ne mano vaikui.

SŪNUS. Geriau jau tas, negu niekas.

(Jie išeina. Duktė atsistoja.)

DUKTĖ. Aš irgi einu, tėve.

ILIS. Tu irgi? Ak šit kaip. Ir kurgi, jei visi tave paklausti?

DUKTĖ. Į darbo biržą. Gal gausiu kokio darbo?

(Duktė išeina. Ilis susigraudina, čiaudo į nosinę.)

ILIS. Gerai vaikai, puikūs vaikai.

(Iš balkono pasigirsta keli gitaros taktai.)

KLEROS CACHANASTAN balsas. Bobi, paduok mano kairiąją koją.

VYR. TARNO balsas. Negaliu jos rasti.

KLEROS CACHANASTAN BALSAS. Ten, ant komodos, už gėlių, kurias gavau sužieduotuvių proga.

(Pas Ilį ateina pirmasis pirkėjas – Pirmasis.)

ILIS. Labas rytas, Hofbauer.

PIRMASIS. Cigarečių.

ILIS. Kaip kiekvieną rytą.

PIRMASIS. Ne šitų. Duokite tų žaliųjų.

ILIS. Jos brangesnės.

PIRMASIS. Užprašykite skolon.

ILIS. Tik kaip Jums, Hofbaueri, ir todėl, kad mes visi turime laikytis išvien.

PIRMASIS. kažkas skambina gitara.

ILIS. Tau gangsteris iš Sing–Singo.

(Iš viešbučio ateina abu akieji, nešini meškerėmis ir kitomis žvejybai reikalingomis priemonėmis.

ABU. Labas rytas, Alfredai, labas rytas.

ILIS. Eikit po velnių.

ABU. Mes einame žuvauti, mes einame žuvauti

(Nueina į kairę)

PIRMASIS. Eina į Giuleno upelį.

ILIS. Su jos septintojo vyro meškerėmis.

PIRMASIS. Sako, jis prarado savo tabako plantacijas.

ILIS. Dabar jos taip pat priklauso milijardierei.

PIRMASIS. Užtat bus grandiozinės vestuvės su aštuntuoju.

Vakar atšventė sužadėtuves.

(Į balkoną įeina Klara Cachanasian, apsilvilkusi peniuarą. Judina ranką, kairę koją. Tuo pat metu suskamba užgautų gitaros stygų garsai, kurie it operos rečitatyvą ir toliau

lydi šias scenas balkone: priklausomai nuo replikų turinio čia skamba valsai, čia įvairių tautinių himnų nuotrupos ir t. t.)

KLERA CACHANASIAN. Aš vėl sumontuota. Armėnų liaudies dainelę, Robi.

(Gitaros melodija.)

KLERA CACHANASIAN. Cachanasiano mėgiama melodija. Jis visuomet mielai jos klausydavosi. Kiekvieną rytą. Tai bent buvo vyras. Senas finansinis magnetas. Jis turėjo ne tik neišmatuojamas naftos bazės versmes, lenktyninių arklių žirgynus, bet ir milijardus pinigų. Vertėjo už jo tekėti. Ir apie viską gerai nusimanė. Aš daug ko iš jo išmokau.

(Ateina dvi moterys. Jos paduoda Iliui indelius pienui.)

PIRMOJI MOTERIS. Pieno, ponas Ili.

ANTROJI MOTERIS. Štai mano indelis, ponas Ili.

ILIS. Labas rytelis. Abiem po litrą pieno.

(Atvožia pieno bidoną ir siekia semti pieno.)

PIRMOJI MOTERIS. Nenugriebto, ponas Ili.

ANTROJI MOTERIS. Du litrus nenugriebto pieno, ponas Ili.

ILIS. Nenugriebto.

(Atvožia kitą bidoną ir semia pieną.)

(Klera Cachanasian gėrisi rytu. Žiūrėdama pro lornetą.)

KLERA CACHANASIAN. Gražus rudens rytas. Lengvas rūkas gatvėse, sidabriniai dūmai, o aukštai – violetinis dangus, kokį mėgdavo tapyti grafas Holkass, mano trečiasis vyras, užsienių reikalų ministras. Tepliodamvo jis per atostogas. Šlykščiai.

(Atsargiai atsisėda.)

KLERA CACHANASIAN. Ir pats grafas buvo šlykštus.

PIRMOJI MOTERIS. Ir sviesto. Du šimtus gramų.

ANTROJI MOTERIS. Ir baltos duonos. Du kilogramus.

ILIS. Oho, gal jūs palikimą gavote, ar ką?

ABI MOTERYS. Užrašykite skolon.

ILIS. Visi už vieną, vienas už visus.

PIRMOJI MOTERIS. Dar šokolado už du dvidešimt.

ANTROJI MOTERIS. Man už keturis keturiasdešimt.

ILIS. Taip pat skolon?

PRIMOJI MOTERIS. Mes jį čia suvalgysime, ponas Ili.

PIRMOJI MOTERIS. Pas jus taip gražu, ponas Ili.

(Jos susėda krautuvės gilumoje ir valgo šokoladą.)

KLERA CACHANASIAN. „Vinstoną“. Noriu nors kartą pabandyti savo septintojo vyro markę; dabar, kada aš jį pamečiau. Vargšas Mobis, jis taip mėgo meškerioti. Liūdna jam bus greitajame traukinyje... Važiuojant į Portugaliją.

VYR. TARNAS. (paduoda jai cigarą, uždega jį.)

PIRMASIS. Štai sėdi ji sau balkone ir traukia cigarą.

ILIS. Ir visada pačios brangiausios rūšies.

PIRMASIS. Koks pinigų švaistymas. Turėtų bent gėdytis, kai aplink toks skurdas.

KLERA CACHANASIAN (rūkydama). Keista. Neblogas skonis.

ILIS. Ji apsiriko. Žinoma, aš senas nusidėjėlis., Hifbauneri, bet kas gi iš mūsų šventas. Taip, pikty pokštų aš jai iškrėčiau jaunystėje, bet kai visi giuleniečiai, nepaisydami skurdo „Auksiniame apaštale“ vieningai atvertė jos pasiūlymą, tai buvo gražiausia valanda mano gyvenime.

KLERA CACHANASIAN. Robi, viskio. Gryno.

(Ateina antrasis pirkėjęs, nuskurdęs, kaip ir visi – Antrasis.)

ANTRASIS. Labas rytas. Šiandien bus karšta.

PIRMASIS. Ilgai laikosi giedra.

ILIS. Šį rytą pirkėjų prigužėjo. Anksčiau, būdavo, niekas nesirodo, o dabar jau kelio dienos plūsta plūsta.

PIRMASIS. Užtat, kad mes laikaikome jus. Palaikome mūsų Ilij. Mūru už jį stojame.

MOTERYS (valgydamos šokoladą). Mūrų stojame, ponas Ili, mūru.

ANTRASIS. Juk tu populiariausias žmogus miestelyje.

PIRMASIS. Svarbiausias.

ANTRASIS. Pavasarį būsi išrinktas burmistru.

PIRMASIS. Galvą dedu.

MOTERYS (valgydamos šokoladą). Galvą dedame, ponas Ili, galvą dedame.

ANTRASIS. Duok išgerti.

(Iliis ima butelį nuo lentynos.)

(VYR. TARNAS paduoda viskj.)

KLERA CACHANASIAN. Pažadink naujajį. Man nepatinka, kad mano vyrai taip ilgai miega.

ILIS. Trys dešimt.

ANTRASIS. Ne tos.

ANTROJI MOTERIS (valgydama šokoladą). Gražus vyras, kino artistas. Mano duktė matė jį vaidinant brakonierių viename filme pagal Ganghaferio knygą.

PIRMOJI MOTERIS. O aš – vaidinant kunigą filme pagal Gralhemą Gryną.

(Vyras VIII bučiuoja Klerą Cachanasian. Gitaros akordas.)

ANTRASIS. Už pinigus galima viską pirkti.

(Nusispjauna.)

PIRMASIS. Ne pas mus.

(Trenkia kumščiu į stalą.)

ILIS. Dvidešimt trys aštuoniasdešimt.

ANTRASIS. Užrašyk skolon.

ILIS. Gerai. Šią savaitę dar padarysiu išimtį, bet, žiūrėk, kad pirmą sumokėtum, kai gausi bedarbio pašalpą.

(Antrasis eina durų link.)

ILIS Helmesbergeri.

(šis sustoja. Ilis prieina prie jo.)

ILIS. Tavo nauji batai. Nauji geltoni batai.

ANTRASIS. Na tai kas?

(Ilis žvilgtelėja į Pirmojo kojas.)

ILIS. Ir tavo, Hofbaueri. Ir tavo nauji batai.

(Jis pažvelgia į moteris ir, apimtas siaubo, iš lėto eina prie jų).

ILIS. Ir jūs. Nauji geltoni batai. Nauji geltoni batai.

PIRMASIS. Nesuprantu, ko tu čia stebiesi.

ANTRASIS. Negalima gi visą laiką vaikščioti senais batais.

ILIS. Nauji batai. Kaip jūs galėjote nusipirkti naujus batus?

MOTERIS. Skolon ponas Ili. Skolon.

ILIS. Skolon. Ir iš manęs paėmėt skolon geriausio tabako, geriausio pieno, konjko. Kodėl jums taip staiga krautuvėse pradėjo duoti kreditan?

ANTRASIS. Tu mums taip pat duodi kreditan.

ILIS. Iš ko jūs manot sumokėti?

(Visi tyli. Jis pradeda svaidyti prekes į pirkėjus. Visi ima bėgti.)

ILIS. Iš ko jūs manot sumokėti?

(Visi tyli. Jis pradeda svaidyti prekes į pirkėjus. Visi ima bėgti.)

ILIS. Iš ko jūs man sumokėsit? Iš ko sumokėsit? Iš ko? (Bėga į gilumą.)

VYRAS VIII. Miestelyje kažkoks triukšmas.

KLARA CACHANASIAN. Toks jau provincijos miestelio gyvenimas.

VYRAS VIII. Atrodo, kažkas atsitiko ten apačioje, krautuvėje.

KLARA CACHANASIAN. Matyt, susiginčijo dėl mėsos kainos.

(Stiprus gitaros akordas. Vyras VIII pasibaisėjęs pašoka)

VYRAS VIII. O Viešpatie! Hopsi, tu girdėjai?

KLARA CACHANASIAN. Suurzgė juodoji pantera.

VYRAS VIII (nustebęs). Juodoji pantera.

KLARA CACHANASIAN. Marakešo pašos dovana. Bėginėja gretimame salone. Didelė pirкта katė, žibančiomis akimis. Labai ją myliu.

(Kairėje prie stalo atsisėda policininkas. Geria alų. Kalba iš lėto ir atsargiai. Iš gilumos ateina Ilis.)

KLARA CACHANASIAN. Gali duoti į stalą, Bobi.

POLICININKAS. Ko jums reikia, Ili? Sėskite.

(Ilis nesėda.)

POLICININKAS. Jūs drebate.

ILIS. Aš reikalauju areštuoti Klerą Cachanasian.

(Policininkas prisikemša pypkę. Iš lėto užsidega ją.)

POLICININKAS. Keista. Labai keista.

(Vyr. tarnas paduoda pusryčius, atneša paštą.)

ILIS. Aš reikalauju to kaip būsimasis burmistras.

POLICININKAS (leisdamas dūmų debesis). Rinkimų dar nebuvo.

ILIS. Tučtuojau areštuokite šitą damą.

POLICININKAS. Vadinasi, jūs norite damą įskusti. Ar ji bus areštuota, tai spręs policija. Ar ji įvykdė kokį nusikaltimą?

ILIS. Ji kursto mūsų miesto gyventojus mane nužudyti.

POLICININKAS. Ir už tai aš turiu damą areštuoti.

(Įsipila alaus.)

KLARA CACHANASIAN. Paštas. **Aikas rašo. Neru.** Jie sveikina mus.

ILIS. Jūsų pareiga.

POLICININKAS. Keista. Labai keista.

(Geria alų.)

ILIS. Tai paprasčiausias dalykas.

POLICININKAS. Mielasis Ili, ne taip jau čia paprasta. Panagrinėkime tą atvejį blaiviai. Dama pasiūlė Giuleno miestui už milijardą jus... jūs suprantate, ką aš noriu pasakyti. Tai tiesa, aš pats viską girdėjau. Tačiau policijai dar nėra pagrindo imtis priemonių prieš mūsų poniją Klerą Cachanasian. Mes gi turime laikytis įstatymų.

ILIS. Paskatinimas nužudyti.

POLICININKAS. Paklauskite, Ili. Apie paskatinimą nužudyti galima būtų kalbėti tik tada, jeigu ji būtų rimtai pasiūliusi jus nužudyti. Juk tai aišku.

ILIS. Ir aš taip manau.

POLICININKAS. Matote. Šis pasiūlymas negali būti laikomas rimtu, nes milijardo kaina yra pernelyg didelė, jūs pats turit tai pripažinti, už tokį dalyką galima duoti tūkstantį, na, – du, bet ne daugiau, gali tuo neabejoti, vadinasi, pasiūlymas buvo nerimtas. O jeigu būtų ji ir rimtai kalbėjusi, tai policija vis tiek negalėtų damos rimtai traktuoti, nes tokiu atveju ji būtų beprotė, – aišku?

ILIS. Pasiūlymas sudaro man grėsmę, vachmistre, nepaisant, ar ji beprotė, ar ne. Juk tai logiška.

POLICININKAS. Nelogiška. Ne pasiūlymas gali sudaryti jums grėsmę, bet tik jo įvykdymas. Nurodykite man aiškų mėginimą šį pasiūlymą įvykdyti, pavyzdžiui, žmogų, kuris taiko į jus šautuvu, – ir aš atlėksiu kaip vėjas. Tačiau šito pasiūlymo niekas nesiruošia įvykdyti. Priešingai. Manifestacija „Auksiniame apaštale“ buvo gana įspūdinga. Man tik belieka jus pasveikinti, kad ir pavėluotai.

(Geria alų.)

ILIS. Aš nesu jau toks tikras, vachmistre.

POLICININKAS. Nesate toks tikras?

ILIS. Mano pirkėjai perka geriausią pieną, geriausią duoną, geriausias cigaretes.

POLICININKAS. Džiaugkitės. Geriau eina jūsų prekyba.

(Geria alų.)

KLERA CACHAASIAN. Liepkit supirkti Diupono akcijas, Bobi.

ILIS. Helmesbergeris pas mane pirkė konjako, o jau keleri metai jis nieko neuždirba ir gyvena iš nemokamos sriubos.

POLICININKAS. To konjamo man teks šį vakarą paragauti. Esu pakviestas pas Helmesbergerį į svečius.

(Geria alų.)

ILIS. Visi avi naujais batais. Naujais geltonais batais.

POLICININKAS. Nesuprantu, kuo jums kliūva tie nauji batai? Aš taip pat aviu naujais batais.

(Parodo savo kojas.)

ILIS. Ir jūs.

POLICININKAS. Matote.

ILIS. Taip pat geltoni. Ir geriate Pilzeno alų.

POLICININKAS. Jis skanus.

ILIS. Anksčiau jūs gėrėte vietinį.

POLICININKAS. Jis buvo šlykštus.

(Radijo muzika.)

ILIS. Girdite?

POLICININKAS. O kas?

POLICININKAS. „Linksmoji našlė“.

ILIS. Radijas.

POLICININKAS. Pas Hagholcerj, šalimais. Jis turėtų langą užsidaryti.

(Užsirašo savo knygutėn.)

ILIS. Iš kur pas HagHolcerj radijas?

POLICININKAS. Jo reikalas.

ILIS. O jūs, vachmistre, kuo jūs mokėsite už Pilzeno alų ir už naujuosius batus?

POLICININKAS. Giuleno policijos būstinė.

KLERA CACHANASIAN. Paskambink rusams, Robi, kad aš sutinku su jų pasiūlymu.

POLICININKAS. Gerai.

(Padeda ragelį.)

ILIS. O, mano pirkėjai, kuo jie mokės?

POLICININKAS. Policijai tas nerūpi.

(Atsistoja ir paima nuo kėdės atlošo šautuvą.)

ILIS. Bet man rūpi. Nes jie mokės manimi.

POLICININKAS. Jums niekas negrasina.

(Užtaiso šautuvą.)

ILIS. Miestas lenda į skolas. Su skolomis kyla gerovė. Su gerove – būtinumas mane nužudyti.

Damai reikia tik sėdėti savo balkone: gerti kavą, rūkyti cigarus ir laukti. Tiktai laukti.

POLICININKAS. Jūs niekus paistote.

ILIS. Jūs visi laukiate.

(Kumščiu trenkia į stalą.)

POLICININKAS. Matyt, jūs per daug išgėrėte.

(Tvarko šautuvą.)

POLICININKAS. Taip: jis jau užtaisytas. Jūs galite būti ramus. Policija yra tam, kad priverstų žmones gerbti įstatymus, žiūrėtų tvarkos, saugotų piliečius. Ji žino savo pareigas. Jeigu iš kur nors kiltų bent mažiausias grėsmės įtarimas, ji įsikiš, ponas Ili, galite būti tikras.

ILIS (tyliai). Kodėl jūs įsidėjote auksinį dantį, vachmistre?

POLICININKAS. A?

ILIS. Naują blizgantį auksinį dantį.

POLICININKAS. Išprotėjote. Ar ką?

(Ilis pamato, kad šautuvo vamzdis nukreiptas į jį ir iš lėto kelias rankas aukštyn.)

POLICININKAS. Aš neturiu laiko gilintis į jūsų svaičiojimus, žmogau. Man reikia eiti. Tai keistuolei milijardierei pabėgo kambarinis šuniukas. Juodoji pantera. Turiu ją sumedžioti.

(Išeina ir nueina gilumon.)

ILIS. Mane jūs medžiojate, mane.

(Klera Cachanasian skaito laišką.)

KLERA CACHANASIA. Jis atvyksta madų kūrėjas. Mano penktasis vyras, mano gražiausias vyras. Jis paruošia mano jungtuvių suknelių eskizus. Menuetą, Bobi.

(Gitara ima skambinti meuetą.)

VYRAS VIII. Bet juk tavo penktasis buvo chirurgas.

KLERA CACHANASIAN. Mano šeštasis.

(Atplėšia kitą laišką.)

KLERA CACHANASIAN. Nuo Western Railway savininko.

VYRAS VIII (nustebęs). Apie jį aš ničnieko nežinau.

KLARA CACHANASIAN. Mano ketvirtasis. Nusigyveno. Jo akcijos man priklauso. Sugundžiau jį Bakingemo rūmuose.

VYRAS VIII. Juk tai buvo lordas **Izmaelis**.

KLARA CACHAMASIAN. Iš tikrųjų. Tu teigus, Bobi. Buvau visiškai buvau pamiršusi jį ir jo pilį Jorkšire. O čia rašo antrasis. Susipažinau su Juo Kaire. Bučiavomės po sfinksu. Buvo įspūdingas vakaras.

(Dešinėje pakeitimas. Iškama „Magistratas“ nuleidžiama žemyn. Ateina Trečiasis, nuneša krautuvės kasa, pastumia kiek prekystalį, kuris dabar gali būti panaudotas kaip rašomasis stalas. Įeina burmistras. Ant stalo padeda revolverį. Iš kairės įeina Ilis. Ant sienos kabo statybos planas.)

ILIS. Aš turiu su jumis pasikalbėti, burmistre.

BURMISTRAS. Prašau sėsti.

ILIS. Prie keturių akių. Kaip jūsų įpėdinis.

BURMISTRAS. Prašom.

(Ilis nesėda, žvilgčioja į revolverį.)

BURMISTRAS. Pabėgo ponios Cachanasian pantera. Ji trunkosi po katedrą. Reikia apsiginkluoti.

ILIS. Žinoma.

BURMISTRAS. Aš sušaukiau vyrus, kurie turi ginklus. Moksleivių nepaleis iš mokyklos.

ILIS. (nepatikliai). Kokie dideli pasiruošimai.

BURMISTRAS. Plėšraus žvėries medžioklė.

(Įeina vyr. tarnas)

VYR. TARNAS. (uždengtas tekstas)

Ponia. Ką tik atskrido iš Niujorko.

KLARA CACHANASIAN. Aš nepriimta. Tegul sau skrenda atgal.

BURMISTRAS. Koks rūpestis jus slegia? Pasakokit, nesivaržykit.

ILIS. (nepatikliai). Matau, jūs rūkote gerą rūšį.

BURMISTRAS. „Baltakartį Pegasą“.

ILIS. Brangoki.

BURMISTRAS. Užtat puikūs.

ILIS. Anksčiau, ponas burmistre, rūkėte kitokius.

BURMISTRAS. „Penketą arkliukų“.

ILIS. Tie pigesni.

BURMISTRAS. Per stiprus tabakas.

ILIS. Naujas kaklaraištis?

BURMISTRAS. Šilkas.

ILIS. Be abejo. Ir batus nusipirkote?

BURMISTRAS. Užsisakiau Kalberštato. Keista, iš kur jūs tai žinote?

ILIS. Aš dėl to ir atėjau.

BURMISTRAS. Kas gi jums yra? Atrodote toks išbalęs. Gal sergate?

ILIS. Aš bijau.

BURMISTRAS. Bijote?

ILIS. Gerovė kyla.

BURMISTRAS. Tai naujiena. Reikėtų tik džiaugtis.

ILIS. Aš reikalauju valdžios apsaugos.

BURMISTRAS. Nuo ko gi?

ILIS. Ponas burmistras pats gerai žinote.

BURMISTRAS. Nepasitikite?

ILIS. Už mano galvą yra pasiūlytas milijardas.

BURMISTRAS. Kreipkitės į policiją.

ILIS. Aš buvau policijoje.

BURMISTRAS. Ten jus turėjo nuraminti.

ILIS. Vachmistro burnoje blizga naujas auksinis dantis.

BURMISTRAS. Jūs pamiršote, kad esate Giulene, mieste su humanistinėmis tradicijomis. Čia Getė nakvojo, Bramsas kvartetą prirašė. Tai įpareigoja.

(Iš dešinės vyras įneša rašomąją mašinėlę – Trečiasis.)

VYRAS. Nauja rašomoji mašinėlė, ponas burmistre. Remington.

BURMISTRAS. Neškite į raštinę.

(Vyras išeina į dešinę.)

BURMISTRAS. Mes nenusipelnėme jūsų nedėkingumo. Jeigu jūs praradote pasitikėjimą mūsų žmonėmis, tai man labai gaila. Aš nemaniau, kad jūs toks nihilistas. Galų gale mes gyvename valstybėje, kur gerbiamos žmogaus teisės

ILIS. Tada areštuokite damą.

BURMISTRAS. Keista. Nepaprastai keista.

ILIS. Tą patį sakė ir policijos vachmistras.

BURMISTRAS. Dievaži, damos reikalavimas nėra jau toks nesuprantamas. Jūs gi paskatinote du bernus melagingai pasielgti ir pastūmėjote merginą į baisų skurdą.

ILIS. Bet iš to baisaus skurdo ji pelnė kelis milijardus, burmistre.

(Tyla.)

BURMISTRAS. Pasikalbėkime atvirai.

ILIS. To aš ir prašau.

BURMISTRAS. Prie keturių akių, kaip jūs ir sakėte. Jūs neturite moralinės teisės reikalauti damos arešto, o apie būsimo burmistro postą jums nebėra ko svajoti. Gaila, bet turiu jums tai pranešti.

ILIS. Oficialiai?

BURMISTRAS. Partijų pavestas.

ILIS. Suprantu.

(Lėtai nueina kairėn, prie lango, atsuka burmistruui nugarą, žiūri pro langą.)

BURMISTRAS. Jeigu mes smerkiame damos pasiūlymą, tai dar nereiškia, kad pritariame nusikaltimui, paskatinusiam ją padaryti tą pasiūlymą. O žmogui, kuris ruošiasi tapti burmistru, statomi tam tikri moralinio pobūdžio reikalavimai, kurių jūs, deja, nebepatenkinate, jūs turite tai suprasti. O kad visais kitais atžvilgiais mes mylime ir gerbiame jus lygiai taip pat kaip ir anksčiau, tai yra savaimė suprantama.

(Iš kairės Robis ir Tobis vėl neša per sceną vainikus, gėles ir dingsta „Auksiniame apaštale“.)

BURMISTRAS. Būtų geriau, jeigu visą šią istoriją mes paliktumėm ramybėje. Aš ir mūsų laikraštį prašiau nieko apie šį reikalą nespausdinti.

(Ilis atisgręžta.)

ILIS. Jie jau puošia mano karstą, burmistre! Tylėti man per daug pavojinga.

BURMISTRAS. Kaipgi tatai, mielas Ili? Jūs turėtumėte būti dėkingas, kad visą šią nelemtą istoriją mes stengiamės pridengti užmaršties skraiste.

ILIS. Kalbėdamas aš dar galiu išsigelbėti.

BURMISTRAS. Čia tai jau per daug. Kas gi jums grasina?

ILIS. Vienas iš jūsų.

(Burmistras atsistoja.)

BURMISTRAS. Ką jūs įtariate? Pasakykite man pavardę, ir aš ištirsiu reikalą. Kuo greičiausiai.

ILIS. Kiekvieną iš jūsų.

BURMISTRAS. Miesto vardu iškilmingai protestuoju prieš tokį šmeižtą.

ILIS. Nė vienas nenori manęs žudyti, kiekvienas tikisi, kad tai padarys kas kitas, bet vieną kartą kas nors tai padarys.

BURMISTRAS. Jums vaidenasi.

ILIS. Aš matau ant sienos planą. Nauja rotušė?

(Bakstelėja į planą.)

BURMISTRAS. Dieve mano, planuoti gi galima.

ILIS. Jūs jau spekuliuojate mano mirtimi.

BURMISTRAS. Klausykite, mielas, jeigu aš, kaip politikas, nebeturėčiau teisės tikėti geresne ateitimi ir negalvoti tuo pat metu apie nusikaltimą, aš atsistatydinčiau, – dėl to galite būti ramus.

ILIS. Jūs jau pasmerkėte mane mirti.

BURMISTRAS. Ponas Ili!

ILIS (tyliai). Planas tai įrodo! Įrodo!

KLERA CACHANASIAN. Onasis (Manasis?) atvyksta. Hercogas su hercogiene. Aga.

VYRAS VIII. Ali?

KLERA CACHANASIAN. Visas Rivieros šlamštas.

VYRAS VIII. Žurnalistai?

KLERA CACHANASIAN. Iš viso pasaulio. Kur tik aš tekau, ten visada spauda. Aš reikalinga jiems, o jie man.

(Atplėšia kitą laišką.)

KLARA CACHANASIAN. Iš grafo Holko.

VYRAS VIII. Hopai, ar tau iš tikrųjų reikia per mūsų pirmus bendrus pusryčius skaityti savo buvusių vyrų laiškus?

KLERA CACHANASIAN. Aš nenoriu prarasti orientacijos.

VYRAS VIII (skausmingai). Aš juk taip pat turiu savo problemų.

(Atsistoja, žiūri žemyn į miestelį.)

KLERA CACHANASIAN. Tavo automobilis nebetraukia?

VYRAS VIII. Toks mažas miestukas slegia mane. Na gerai, liepa ošia, paukščiai čiulba, fontanas pliuškina, bet jis tą patį darė ir prieš pusvalandį. Ir jokių permainų – nei gamtoje, nei gyventojų tarpe, visur gili, nerūpestinga ramybė, sotumas, pasitenkinimas. Jokios didybės, jokio tragizmo. Nėra didžiųjų laikų etinės fiksacijos.

(Iš kairės ateina pastorius su šautuvu ant pečių. Jis užsitiesia ant stalo, prie kurio anksčiau sėdėjo policininkas, baltą maršką su juodu kryžiumi, atremia šautuvą į viešbučio sieną. Zakristijonas padeda jam užsivilkti talarą. Tamsu.)

PASTORIUS. Įeikite, Ili, į zakristiją.

(Ilis ateina iš kairės.)

PASTORIUS. Čia tamsu, bet vėsu.

ILIS. Aš nenoriu trukdyti, ponas pastoriau.

PASTORIUS. Dievo namai kiekvienam atviri.

(Pastebi Ilio žvilgsnį, įbestą į šautuvą.)

PASTORIUS. Nesistebėkite ginklu. Ponios Cachanasian juodoji pantera slankioja aplink. Ką tik buvo čia palėpėj, o dabar – Peterio daržinėje.

ILIS. Aš ieškau pagalbos.

PASTORIUS. Pagalbos?

ILIS. Aš bijau.

PASTORIUS. Bijote? Ko?

ILIS. Žmonių.

PASTORIUS. Kad žmonės jūsų nenužudytų, Ili?

ILIS. Jis medžioja mane kaip laukinį žvėrį.

PASTORIUS. Ne žmonių reikia bijoti, bet dievo, ne kūno mirties, bet sielos. Užsagstyk užpakaly talarą, zakristijone.

(Visur scenos pasieniais matyti giuleniečiai: pirma policininkas, paskui burmistras. Keturi miestiečiai, dailininkas, mokytojas, jie žvalgosi, laiko paruošę šautuvus, slankioja.)

ILIS. Čia sprendžiamas mano gyvenimo ar mirties klausimas.

PASTORIUS. Jūsų amžinojo gyvenimo klausimas.

ILIS. Gerovė kyla.

PASTORIUS. Ji persekioja jus kaip koks vaiduoklis.

ILIS. Žmonės linksminasi, Merginos puošiasi. Vaikinai vaikšto apsilikę spalvotais marškiniais. Miestas ruošiasi mano nužudymo šventei, o aš sprogstu iš siaubo.

PASTORIUS. Šities pergyvenimai į gerą, tik į gerą.

ILIS. Pragaras.

PASTORIUS. Pragaras slypi jumyse. Jūs esate senesnis už mane ir manote pažįstąs žmones, o pažinti galima tik save. Jei jūs tada, prieš daugelį metų, dėl pinigų išsižadėjote mergaitės, tai manote, kad žmonės dėl pinigų išsižadės jūsų. Pagal save jūs sprendžiate apie kitus. Tai visiškai suprantama. Mūsų baimės pagrindas glūdi mūsų širdyse, slypi mūsų nuodėmėje. Kai jūs tai suvoksite, įveiksite tai, kas jus graužia, įsigysite ginklą tam nugalėti.

ILIS. Zimethogeriai įsigijo skalbiamąją mašiną.

PASTORIUS. Nesirūpinkite tuo.

ILIS. Kreditan.

PASTORIUS. Rūpikitės savo sielos nemirtingumu.

ILIS. Štokeriai – televizorių.

PASTORIUS. Melskitės. Zakristijonai, pakaliną.

(Zakristijonas uždega pastoriui patakliną)

PASTORIUS. Perkratykite savo sąžinę. Darykite atgailą, jei ne, pasaulis nesiliaus kurstęs jūsų baimės. Tai vienintelis kelias. Nieko kito mes daugiau negalime.

(Tyla. Vyrai su ginklais vėl dingsta. Šešėliai scenos pasieniuose. Gaisro varpas ima bambinti.)

PASTORIUS. Man reikia atlikti savo pareigas, Ili, turiu pakrikštyti kūdikį, Bibliją, zakristijonai, liturgiją, psalmyną. Vaikutis pradeda verkti, reikia suteikti jam malonę, tą vienintelę šviesą, kuri nuskaidrina mūsų pasaulį.

(Pradeda skambinti antras varpas.)

ILIS. Antras varpas?

PASTORIUS. Gražus jo balsas, ar ne? Pilnas ir galingas. Į gera, tik į gera.

ILIS (rėkia). Ir jūs, pastoriau! Ir jūs!

(Pastorius puola prie Ilio ir tvirtai jį apglėbia.)

PASTORIUS. Bėk! Mes esame silpni, tiek krikščionys, tiek pagonys. Bėk, Giulene varpai gaudžia, išdavystės varpai. Bėk, nevesk mūsų į pagundą, čia pasilikdamas.

(Pasigirsta du šuviai. Iliis susmunka ant žemės, pastorius susigūžia šalia jo.)

PASTORIUS. Bėk! Bėk!

KLERA CACHANASIAN. Robi, šaudo.

VYR. TARNAS. Taip, gerbimoji ponია.

KLERA CACHANASIAN. Bet kodėl?

VYR. TARNAS. Pantera ištrūko.

KLERA CACHANASIAN. Ar pataikė į ją?

VYR. TARNAS. Ji guli negyva prie Ilio krautuvės.

KLERA CACHANASIAN. Gaila žverelio. Gedulo maršą, Robi.

(Gitara skambina gedulo maršą. Balkonas dingsta. Skambalo garsas. Scena, kaip pirmojo veiksmo pradžioje. Geležinkelio stotis. Tiktai ant sienos pakabintas naujas, nesuplyšęs traukinių tvarkaraštis ir kažkur priklijuotas didelis plakatas su spinduliuojančia geltona saule: – Keliauite į pietus, toliau – kitas: Lankykite Kristaus kančių vaidinimus Oberamergau. Gilumoje, tarp namų, matyti keli kresni ir keletas naujų stogų. Dunda, šniokščia pralekiantis ekspresas. Prie stoties viršininkas praleidžia traukinį. Iš gilumos ateina Iliis su senu lagaminėliu rankoje, dairosi. Iš lėto, lyg atsitiktinai, iš visų pusių prie jo renkasi giuleniečiai. Iliis delsia, sustoja.

BURMISTRAS. Sveiki gyvi, Ili.

VISI. Sveiki gyvi! Sveiki gyvi!

ILIS. (delsdamas). Sveiki gyvi.

MOKYTOJAS. Kurgi dabar susiruošėt su lagaminu?

VISI. Kurgi dabar?

ILIS. Į stotį.

BURMISTRAS. Mes jus palydėsime.

VISI. Mes jus palydėsime! Mes jus palydėsime!

(Vis daugiau ir daugiau ateina giuleniečių.)

ILIS. Nereikia. Tikrai ne. Ką jau ten.

BURMISTRAS. Jūs išvykstate, Ili?

ILIS. Išvykstu.

POLICININKAS. O kur?

ILIS. Nežinau. Į Kalbereštata, o paskui toliau...

MOKYTOJAS. Taip... O paskui toliau.

ILIS. Norėjau į Australiją. Pinigų kaip nors sukrapštysiu.

(Vėl pasuka stoties link.)

VISI. Į Australiją! Į Australiją!

BURMISTRAS. Bet kodėl gi?

ILIS. (suglumęs). Galų gale negali žmogus visą laiką gyventi toje pačioje vietoje... metai iš metų.

(Pasileidžia bėgti, atbėga į stotį. Kiti palengva atseka, apsupa jį.)

BUTMISTRAS. Emigruoti į Australiją... Juokinga.

GYDYTOJAS. Jums tai būtų ypač pavojinga.

MOKYTOJAS. Juk vienas iš mažųjų eunuchų taip pat buvo emigravęs į Australiją.

POLICININKAS. Jums čia saugiausia.

VISI. Saugiausia, saugiausia.

(Ilis lyg medžiojamas žvėris išgąstingai apsižvalgo.)

ILIS (tyliai). Aš parašiau Kafigeno apskrities viršininkui.

PO ICININKAS. Na ir?...

ILIS. Jokio atsakymo.

MOKYTOJAS. Jūsų nepasitikėjimas tiesiog nesuprantamas.

BURMISTRAS. Niekas nemano jūsų žudyti.

VISI. Niekas, niekas.

ILIS. Paštas neišsiuntė to laiško.

DAILININKAS. Negalimas daiktas.

BURMISTRAS. Pašto viršininkas yra miesto tarybos narys.

MOKYTOJAS. Garbingas žmogus.

VISI. Garbingas žmogus! Garbingas žmogus!

ILIS. Štai plakatas: „Keliaukite į pietus“!

GYDYTOJAS. Na tai kas?

ILIS. „Lankysite Kristaus kančių vaidinimus Oberamergau“.

MOKYTOJAS. Na tai kas?

ILIS. Statybos!

Burmistras. Na, tai kas?

ILIS. Ir jūs visi su naujomis kelnėmis.

PIRMASIS. Na taikas?

ILIS. Jūs visi turtėjate, vis geriau gyvenate.

VISI. Na tai kas?

(Skambalo garsas.)

MOKYTOJAS. Matote, kaip jus visi myli.

BURMISTRAS. Visas miestelis jus palydi.

VISI. Visas miestelis! Visas miestelis!

ILIS. Aš jūsų čia nekviečiau.

ANTRASIS. Galima gi mums su tavim atsisveikinti.

BURMISTRAS. Kaip seniems draugams.

VISI. Kaip seniems draugams! Kaip seniems draugams!

(Traukinio ūžesys. Stoties viršininkas pakelia gairelę. Iš kairės pasirodo konduktorius, tarsi ką tik išokęs iš traukinio.)

KONDUKTORIUS. Jūsų traukinys.

VISI. Jūsų traukinys! Jūsų traukinys!

BURMISTRAS. Na, Ili, linkiu laimingos kelionės.

VISI. Laimingos kelionės, laimingos kelionės!

GYDYTOJAS. Geriausios kloties gyvenime!

VISI. Geriausios kloties gyvenime!

(Giuleniečiai susitelkia apie Ilij.)

BURMISTRAS. Jau laikas. Sėskite su dievu į Kalberštato keleivinį.

POLICININKAS. Sėkmės Australijoje!

VISI. Sėkmės, sėkmės.

(Ilija stovi nejudėdamas, įsispiginęs į savo bendramiestiečius.)

ILIS (tyliai). Ko jūs čia visi susirinkote?

POLICININKAS. Ko jūs dar norite?

STOTIES VIRŠININKAS. Į traukinį!

ILIS. Ko jūs grūdatės prie manęs?

BURMISTRAS. Mes visai nesigrūdame prie jūsų.

ILIS. Praleiskite.

MOKYTOJAS. Mes nepraleidžiame.

VISI. Mes praleidžiame, mes praleidžiame.

ILIS. Vienas mano atvers.

POLICININKAS. Nesąmonė. Sėskit į traukinį, ir pamatysite, jog tai nesąmonė.

ILIS. Eikit šalin.

(Niekas nejuda. Kai kurie stovi, susikišę rankas į kelnių kišenes.)

BURMISTRAS. Aš nežinau, ko jūs norite. Tai jums reikia eiti. Sėskite gi į traukinį.

ILIS. Eikit šalin!

MOKYTOJAS. Jūsų baimė tiesiog juokinga.

(Ilija puola ant kelių.)

ILIS. Ko jūs taip mane apstojote?!

POLICININKAS. Tas žmogus išprotėjo.

ILIS. Jūs norite mane pastverti.

BURMISTRAS. Sėskit gi į traukinį!

VISI. Sėskit į traukinį. Sėskit į traukinį!

(Tyla.)

ILIS. (tyliai). Vienas mane stvers, kai aš lipsiu į traukinį.

VISI (įtikinamai). Niekas! Niekas!

ILIS. Aš tai žinau.

POLICININKAS. Jau laikas.

MOKYTOJAS. Žmogau, lipkite pagaliau į traukinį.

ILIS. Aš žinau! Vienas mane stvers! Vienas mane stvers.

STOTIES VIRŠININKAS. Važiuojam!

(Jis pakelia gairelę, konduktorius dedasi šokąs į traukinį, o Ilis susmukęs, apsuptas giuleniečių užsidengia rankomis veidą!)

POLICININKAS. Matote? Va ir nudardėjo!

(Visi palieka susmukusį Ilį, lėtai nueina gilumon, dingsta.)

ILIS. Aš žuvęs!

TREČIAS VEIKSMAS

Peterio daržinė. Kairėje savo neštuvuose nejudėdama sėdi Klera Cachanasian, apsivilkusi balta jungtuvine suknele su šydu ir t. t. Toliau kairėje – kopėčios, dar toliau – šienui vežti ratai, senas brikelis, šiaudai, viduryje – nedidelė statinė. Viršuje kabo skudurai, apipeliję maišai, išsidriekę didžiuliai voratinkliai. Iš gilumos ateina vyr. tarnas.

VYR. TARNAS. Gydytojas ir mokytojas.

KLERA CACHANASIAN. Tegul įeina.

(Gydytojas ir mokytojas, grabinėdami tamsoje, įeina, pagaliau suranda milijardierę, nusilenkia jai. Abu apsirengę gerai, švariais miestietiškais, galima sakyti, elegantiškais drabužiais.)

ABU. Gerbiamoji ponai.

(Klera Cachanasian pro lornetą apžiūri abu įėjusius.)

KLERA CACHANASIAN. Atrodote apdulkėję, mano ponai.

(Abu nusidulkina.)

MOKYTOJAS. Atleiskint. Turėjome perlipti per seną brikelį.

KLERA CACHANASIAN. Pasitraukiau į Peterio daržinę. Noriu ramybės. Jungtuvių apeigos Giuleno katedroje išvargino mane. Juk jau nebe pirmoji jaunystė. Sėskite ant statinės.

MOKYTOJAS. Dėkojame.

(Jis atsisėda. Gydytojas stovi.)

KLERA CACHANASIAN. Tvanku čia. Galima uždusti. Tačiau man patinka šita daržinė. Šieno kvapas, šiaudai, degutas. Prisiminimai. Visi šie padargai – mėšlinės šakės, brikelis, sulūžę ratai – jau mano jaunystėje.

MOKYTOJAS. Atmintina vieta.

(Nusišluosto prakaitą.)

KLERA CACHANASIAN. Pakilus buvo pastoriaus pamokslas.

MOKYTOJAS. Pirmas laiškas korintiečiams, tryliktas perskirymas.

KLERA CACHANASIAN. Ir jūs su savo mišriu choru šauniai pasirodėte, ponas mokytojau. Iškilmingai nuskambėjo.

MOKYTOJAS. Bachas. Iš „Mato pasijos“ Dar ir dabar negaliu atsigauti. Juk dalyvavo tokia diduomenė: finansininkai, kino žvaigždės.

KLERA CACHANASIAN. Šita diduomenė su savo kadilakais išdūmė į sostinę. Į vestuvių puotą.

MOKYTOJAS. Gerbiamoji ponias. Mes nebegaišinsime jums brangaus laiko. Jūsų vyras tikriausiai nekantriai laukia.

KLERA CACHANASIAN. Robis? Aš jau išsiunčiau jį atgal į Geizelšteigą.

GYDYTOJAS (suglumęs). Į Geizelgešteigą?

KLERA CACHANASIAN. Mano advokatai jau pradėjo skyrybų bylą.

MOKYTOJAS. O kaip vestuvių svečiai, gerbiamoji ponias?

KLERA CACHANASIAN. Jie pripratę. Tai viena iš trumpiausių mano santuokų. Tik su lordu Ismaeliu greičiau išsiskyrėm. Na tai ką pasakysite.

MOKYTOJAS. Mes atėjome pono Ilio reikalui.

KLERA CACHANASIAN. O, ar jis mirė?

MOKYTOJAS. Gerbiamoji ponias! Mes gi laikomės Vakarų Europos principų.

KLERA CACHANASIAN. Tai ko jūs norite?

MOKYTOJAS. Giuleniečiai, deja, jau šį bei tą įsigijo.

GYDYTOJAS. Jau gana daug ko.

(Abu nusišluosto prakaitą.)

KLERA CACHANASIAN. Sulindo į skolas?

MOKYTOJAS. Beviltiškai.

KLERA CACHANASIAN. Nepaisydami savo principų?

MOKYTOJAS. Juk mes irgi žmonės.

GYDYTOJAS. Ir dabar turime mokėti savo skolas.

KLERA CACHANASIAN. Jūs žinote: ką reikia daryti.

MOKYTOJAS (drąsiai). Ponias Cachanasian. Paiskalbėkime atvirai. Supraskite mūsų apverktiną padėtį. Jau dvidešimt metų, kai aš diegiu šiame nuskurdusiame miestelyje trapius humanizmo daigus, miesto gydytojas važinėja savo senu mercedesu pas džiovos ir rachito alinamus pacientus. Kodėl mes taip aukojamės. Dėl pinigų? Kažin. Mūsų atlyginimas yra menkas, bet aš griežtai atmečiau pasiūlymą dėstyti Kalberštato gimnazijoje, gydytojas – kvietimą dėstyti **Krlangeno** universitete. Gal mes vargome iš meilės žmonėms? Tai būtų per daug pasakyta. Mes kentėme visus tuos ilgus metus, o su mumis ir visas miestelis, nes turėjome vilties, kad prisikels senoji Giuleno didybė, kad kada nors vėl bus panaudoti tik turtai, kurių tokia gausybė slypi mūsų žemės gelmėse. Piukenrido žemumoj yra naftos. Konrado miške – rūdos. Mes ne skurdeivos, madam, tiktai užmiršti. Mums reikia kreditų, pasitikėjimo, užsakymų, ir mūsų ekonomika, mūsų kultūra suklestėtų. Giulenas turi ką pasiūlyti: „Saulės“ gamyklą.

GYDYTOJAS. Bokmaną.

MOKYTOJAS. Vagnerio gamyklas. Nupirkite jas, atgaivikite ir Giulenas suklestės. Ar geriau planingai investuoti šimtą milijonų, negu išmesti visą milijardą.

KLERA CACHANASIAN. Aš turiu dar du.

MOKYTOJAS. Nežlugdykite mūsų vilčių, kurias puoselėjome visą gyvenimą. Mes ne išmaldos prašome, mes siūlome sandėrį.

KLERA CACHANASIAN. Iš tikrųjų. Sandėris būtų neblogas.

MOKYTOJAS. Gerbiamoji ponია! Aš žinojau, kad jūs mūsų neapvilsite.

KLERA CACHANASIAN. Tiktai neįvykdomas. Aš negaliu pirkti „Saulės“ gamyklos, nes ji man jau priklauso.

MOKYTOJAS. Jums?

GYDYTOJAS. Ir Bokmanas?

MOKYTOJAS. Ir Vagnerio gamykla?

KLERA CACHANASIAN. Taip pat priklauso man. Fabrikai, Pukerido žemuma, Peterio daržinė, miestelis, kiekviena gatvė, kiekvienas namas. Liečiau savo agentams supirkti tą šlamštą, o įmones uždaryti. Jūsų viltys buvo tik iliuzija, jūsų lūkesčiai – beparsmiai, jūsų pasiaukojimas – kvailystė, jūsų visas gyvenimas praėjo be naudos.

(Tyla.)

GYDYTOJAS. Juk tai baisu.

KLERA CACHANASIAN. Buvo žiema, kai aš, rudaplaukė mergina, apsivilkusi jūreiviškai marškinėliais, jau paskutiniaisiais neštumo mėnesiais palikau šį miestelį, lydima pašaiptų žvilgsnių. Sušalusi sėdėjau greitajame Hamburgo traukinyje, tačiau kai už ledo gėlėmis išrašytų langų dingo Peterio daržinės kontūrai, aš nusprendžiau kada nos čia sugrįžti. Ir štai aš čia. Dabar aš statau sąlygas, diktuoju sandėrį (Garsini.) Robi ir tobi, į „Aukštinį apaštalą“. Atsidangino devintasis vyras su savo knygomis ir rankraščiais.

(Abu pabaisos ateina iš gilumos ir pakelia neštuvus.)

MOKYTOJAS. Ponia Cachanasian! Jūs esate įžeista, mylinti moteris. Jūs reikalaujate absoliutaus teisingumo. Jūs man atrodote kaip antikos herojė, kaip kokia Medėja. Mes labai gerai jus suprantame, todėl drįstame prašyti: atsisakykite nuo tos nelemtos keršto minties, nestumkite mūsų į pražūtį, padėkite vargšams, silpniems, tačiau sąžiningiems žmonėms pradėti naują, vertesnę gyvenimą, parodykite tikrąjį žmoniškumą.

KLERA CACHANASIAN. Žmoniškumas, mano ponai, yra tik milijonierių biržai, su savo milijardais aš galiu viešpatauti pasaulyje. Pasaulis padarė iš manęs kekšę, dabar aš iš jo padarysiu viešuosius namus. Kas neišsigali mokėti, bet nori gyventi kaip visi žmonės, turi paklusti kito valiai. Jūs norite gyventi? Doras yra tas, kas moka. Aš moku. Giulenas už žmogžudystę, **kasajunktūrą** už lavoną. Pirmyn.

(Ją nuneša į gilumą.)

GYDYTOJAS. Dieve mano, ką dabar mums daryti?

MOKYTOJAS. Ką sąžinė liepia, daktare Niuslinai.

(Priekyje dešinėje išryškėja Ilio krautuvė. Nauja iškaba. Naujas blizgantis prekystalis, nauja kasa, brangios prekės. Kam nors įeinant pro menamas duris, pasigirsta iškilmingas skambesys. Už prekystalio – ponias II. Iš kairės įeina Pirmasis, jau pagyvenęs mėsininkas. Ant jo naujos prijuostės keletas kraujo lašų.)

PIRMASIS. Tai buvo šventė. Visas Giulenas buvo susirinkęs katedros aikštėje.

PONIA II. Reikia tikrai palinkėti laimės Klerai, išsikapnojusiai iš tokių negandų.

PIRMASIS. Kino artistės buvo pamergėmis. Ir visų šitokios krūtinės.

PONIA II. Šiandieninė mada.

PIRMASIS. Ir kiek žurnalistų. Jie ir čia pasirodys.

PONIA II. Mes – paprasti žmonės, ponas Hofbaueri. Pas mus jie nelandžios.

PIRMASIS. Jie visus klausinėja. Cigarečių.

PONIA. Žaliųjų?

PIRMASIS. „Galmel“ ir „beridon“. Šią naktį linksminausi pas Štojerius.

PONIA II. Užrašyti skolon?

PIRMASIS. Užrašyti.

PONIA II. Kaip prekyba?

PIRMASIS. Eina.

PONIA II. Aš irgi negaliu skūstis.

PIRMASIS. Pasisamdžiau darbininką.

PONIA II. Nuo pirmos ir aš vieną pasisamdysiu.

(Prieina elegantiškai apsirengusi panelė Luiza.)

PIRMASIS. Oho kaip išsipusčiusi. Turbūt mano, kad mes žudysim Ilij.

PONIA II. Besarmatė.

PIRMASIS. O kurgi jis? Seniai bemačiau.

PONIA II. Viršuje.

(Pirmasis, užsidedęs cigaretę, klausosi, kas dedasi viršuje.)

PIRMASIS. Girdžiu žingsnius.

PONIA II. Po kambarį vaikšto ir vaikšto. Jau kelios dienos.

PIRMASIS. Sąžinė graužia. Bjauriai jis pasielgė su vargše ponia Cachanasian.

PONIA II. Aš irgi dėl to kankinuosi.

PIRMASIS. Įstumti mergaitę nelaimėn. Tfu, velniai rautų (Ryžtingai.) Ponia II, o aš nemanau, kad jūsų vyras plepėtų, kai ateis žurnalistai.

PONIA II. O ne.

PIRMASIS. Su jo charakteriu...

PONIA II. Man nelengva, ponas Hofbaueri.

PIRMASIS. Jeigu jis norės Klarą apjuodinti ir ims kalbėti visokias nesąmones, kad ji kažką siūlius už jo galvą arba ką nors panašiai, ką ji galėjo vien iš neapsakomo skausmo pasakyti, mes turėsime įsikišti. Ne dėl miliardo. (Nusispiauna.) Bet dėl to, kad žmonės neištvers. Šaunioji ponia Cachanasian dievaži jau gana dėl jų prisikentėjo (apsižvalgo.) Ar šitie laiptai į butą?

PONIA II. Taip tik tas vienas įėjimas. Nepraktiška. Bet pavasarį perstatysime.

PIRMASIS. Aš čia pastovėsiu. Atsargumas gėdos nedaro.

(Pirmasis, susinėręs ant krūtinės rankass ramiai atsistoja toliau dešinėje lyg koks sargybinis. Įeina mokytojas.)

MOKYTOJAS. Kur Ilis?

PIRMASIS. Viršuje.

MOKYTOJAS. Nors šiaip aš pas jus negeriu, bet šį kart norėčiau išmesti kokio stipraus alkoholinio gėrimo.

PONIA II. Puiku, kad jūs ir mus kartais aplankote, ponas mokytojau. Turiu naujo „Šteinhegerio“. Norite paragauti?

MOKYTOJAS. Vieną taurelę.

PONIA II. Jūs taip pat, ponas Hofbaueri?

PIRMASIS. Ne, ačiū. Turiu dar nuvažiuoti savo mašinėle į Kafigeną paršelių.

(Ponias II įpila, mokytojas geria.)

PONIA II. Jūs gi drebate, ponas mokytojau.

MOKYTOJAS. Pastaruojų metu per daug geriu.

PONIA II. Dar viena nepakenks.

MOKYTOJAS. Jie ten vaikšto?

(Įsiklauso į garsus viršuje.)

PONIA II. Visą lai ką pirmyn atgal, pirmyn atgal.

PIRMASIS. Dievas jį nubaus.

(Iš kairės su paveikslu po pažastimi įeina dailininkas. Jis apsivilkęs nauju velvetiniu kostiumu, pasirišęs ryškiai spalvotą kaklaraištį, užsidėjęs juodą beretę).

DAILININKAS. Atsargiai. Du žurnalistai teiravosi manęs šitos krautuvės.

PIRMASIS. Įtartina.

DAILININKAS. Apsimečiau nieko nežinąs.

PIRMASIS. Protingai.

DAILININKAS. Jums, ponია II. Ką tik nuo molbertų. Dar šlapias.

(Jis rodo paveikslą. Mokytojas pats įsipila.)

PONIA II. Mano vyras.

DAILININKAS. Menas pradeda žydėti Giulene. Tapyba ar ne?

PONIA II. Ir panašus.

DAILININKAS. Aliejus. Amžiams išliks.

PONIA II. Galėčiau paveikslą pasikabinti miegamajame. Viršum lovos. Alfredas sensta. Niekada nežinai, kas gali atsitikti, smagu turėti prisiminimą.

(Lauke praeina dvi moterys iš antrojo veiksmo, elegantiškai apsirengusios: jos apžiūrinėja prekes menamoje vitrinoje.)

PIRMASIS. Och moterys. Vidur dienos eina į naują kiną. Elgiasi taip, tarsi būtume tikri žudikai!

PONIA II. Brangus?

DAILININKAS. Trys šimtai.

PONIA II. Dabar negaliu sumokėti.

DAILININKAS. Nesvarbu. Palauksiu, ponია II, palauksiu.

MOKYTOJAS. Žingsniai, visą laiką žingsniai!

(Iš kairės įeina Antrasis.)

ANTRASIS. Spauda.

PIRMASIS. Laikykimės! Kas bus, tas.

DAILININKAS. Žiūrėkime, kad jis nenuliptų žemyn.

PIRMASIS. Tuo jau pasirūpinta.

(Giuleniečiai sustoja dešinėje. Mokytojas, jau išgėręs pusę butelio, nesitraukia nuo prekystalio. Įeina du spaudos atstovai su foto aparatais.)

REPORTERIS I. Labas vakaras, gerbiamieji.

GIULENIEČIAI. Labas vakaras.

REPORTERIS I. Pirmas klausimas: kaip jūs aplamai jaučiatės?

PIRMASIS (suglumęs). Mes, be abejo, džiaugiamės ponios Cachanasian apsilankymu.

DAILININKAS. Jaudinamės.

ANTRASIS. Didžiuojamės.

REPORTERIS. Didžiuojatės.

II SPAUDOS ATSTOVAS. Antras klausimas moteriai už prekystalio: girdėjome, jog kadaise turėjote didesnį pasisekimą? Negu Klera Cachanasian.

(Tyla. Giuleniečiai yra neabejojamai išsigandę.)

PONIA II. Kas tatai tvirtina?

(Visi tyli. Abu spaudos atstovai atsiaiiai rašosi į savo knygutes.)

I SPAUDOS ATSTOVAS. Du maži akli ponios Cachanasian storuliai.

(Tyla.)

PONIA II (neryžtingai). Ką tie storuliai pasakojo?

II SPAUD. atstovas. Viską.

DAILININKAS. Po velnių.

(Tyla.)

II SPAUDOS ATSTOVAS. Kad Klera Cachanasian ir šitos krautuvės savininkas daugiau kaip prieš keturiasdešimt metų vos nesusituokę. Tiesa?

(Visi tyli.)

PONIA II. Tiesa.

II SPAUDOS ATSTOVAS. Ar čia yra ponas Ilis?

PONIA II. Jis Kalberštate.

VISI. Kalberštate.

I SPAUD. ATSTOVAS. Įsivaizduoti tą romaną. Ponas Ilis ir Klera Cachanasian kartu auga, gal būt yra kaimynų vaikai, eina drauge į mokyklą, pasivaikščioti į mišką, pirmieji pasibučiavimai, broliški, kol ponas Ilis susipažįsta su jumis, mieloji ponia, jūs jam esate kažkas nauja, neįprasta, jam pabunda aistros.

PONIA II. Aistros. Lygiai taip ir atsitiko, kaip jūs sakote.

I SPAUD. ATSTOVAS. Galvutė, ponias II. Kleras Cachanasian, supranta, ramiai, kilniai pasitraukia, ir jus ištekate...

PONIA II. Iš meilės.

KITI GIULENIEČIAI (su palengvėjimu). Iš meilės.

(Iš dešinės Robis už ausų įveda abu eunuchus.) abu (aimanuodami). Mes nieko nebeapasakosime, mes nieko nebeapasakosime.)

(Juos nuveda į gilumą, kur Tobis laukia jų su botagu.)

II SPAUD. ATSTOVAS. Ar jūsų vyras, PONIA II, retkarčiais norėjau pasakyti.... juk tai pagaliau žmogiška... ar jis kartais nesigaili savo žingsnio.

PONIA II. Vien pinigai žmogaus nepadaro laimingo.

II SPAUD. ATSTOVAS. Nepadaro laimingo.

I SPAUD. ATSTOVAS. Tai tiesa, kurią mes, šių laikų žmonės, turėtumėm ypač gerai įsidėmėti.

(Iš kairės įeina sūnus, apsilikęs zamšine striuke.)

PONIA II. Mūsų sūnus Karlas.

I SPAUD. ATSTOVAS. Dailus jaunikaitis.

II SPAUD. ATSTOVAS. Ar jis žino apie tuos santykius?...

PONIA II. Mes savo šeimoje neturime jokių paslapčių. Mes visada sakome: ką žino dievas, težino ir mūsų vaikai.

II SPAUD. ATSTOVAS. Težino ir vaikai.

(Į krautuvę įeina duktė, apsirengusi teniso kostiumėliu su rakete rankoje

(uždengtas tekstas)

PONIA II. Mūsų duktė Otilija.

II SPAUD. ATSTOVAS. Charmant.

(Mokytojas pašoka ant kojų.)

MOKYTOJAS. Giuleniečiai. Aš esu jūsų senas mokytojas. Aš ramiai gėriau savo „šteinhegerį“ ir tylėjau. Bet dabar aš noriu pasakyti kalbą, papasakoti apie senos damos apsilankymą Giulene.

(Užlipa ant statinaitės, kuri dar tebėra užsilikusi iš Peterio daržinės.)

PIRMASIS. Iš proto išėjo?

ANTRASIS. Nutilkite!

MOKYTOJAS. Giuleniečiai! Aš noriu pasakyti tiesą, net jeigu mūsų skurdas amžiais tęstųsi!

PONIA II. Jūs girtas, ponas mokytojau, gėdykitės!

MOKYTOJAS. Gėdytis? Tu turėtum gėdytis, moterie, nes tu ruošies išduoti savo vyrą!

SŪNUS. Užsičiaupk.

PIRMASIS. Šalin jį!

ANTRASIS. Šalin!

MOKYTOJAS. Labai jau liūdni mūsų reikalai!

DUKTĖ (maldaudama). Ponas mokytojau!

MOKYTOJAS. Aš tavimi nusivyliau dukrele. Tau gi dērētu kalbėti, o dabar senas mokytojas turi kelti balsą.

(Dailininkas duoda jam paveikslu per galvą.)

DAILININKAS. Še! Tu, matyt, nori, kad aš prarasčiau savo užsakymus!

MOKYTOJAS. Aš protestuoju! Tegu tai žino visas pasaulis! Baisūs dalykai bręsta Giulene!

(Giuleniečiai puola prie jo, tačiau tą akimirką iš dešinės ateina Ilis, apsilkęs senais suplyšusiais drabužiais.)

ILIS. Kas čia dedai mano krautuvėje?

(Giuleniečiai palieka mokytoją ir išsigandę žiūri į Ilį. Mirties tylą.)

ILIS. Ko jūs čia užsilipote ant statinės, mokytojau?

(Mokytojas švytinčiomis akimis laimingas žiūri į Ilį ir atsidūsta.)

MOKYTOJAS. Ginti tiesios, Ili. Aš pasakoju spaudos ponams visą teisybę. Aš kalbu kaip archangelas, griausmingu balsu (Pasvyra.) Nes aš esu humanistas, senųjų graikų draugas, Platono gerbėjas.

ILIS. Nutilkite.

MOKYTOJAS. A?

ILIS. Lipkite žemyn.

MOKYTOJAS. Bet žmoniškumas...

ILIS. Sėskite.

(Tyla.)

MOKYTOJAS (prablaivėjęs). Sėsti. Žmoniškumas turi nutilti. Gerai – jeigu jau ir jūs išduodate tiesą.

(Jis nulipo nuo statinės ir atsidėda su vis dar ant galvos užmautu paveikslu.)

ILIS. Atleiskite. Tas žmogus girtas.

II SPAUDOS ATSTOVAS. Polas Ilis?

ILIS. Ko jūs iš manes norite?

I SPAUDOS ATSTOVAS. Mus džiugiamės, kad pagaliau jus susitikome. Mums reikia keleto nuotraukų. Galima?

(Apsidairo.)

I SPAUD.ATSTOVAS. Mėsininkui. Imponuoja tai, kas natūralu. Duokite šen tą žudymo įrankį. Jūsų pirkėjas paima kirvį, pasveria rankoje, susimąsto, o jūs lenkiatės per prekystalį, įkalbinėjate. Prašom.

(Stato juos į vietas.)

I SPAUD.ATSTOVAS. Natūralu, mano ponai, laisviau.

(Spaudos atstovai fotografuoja.)

I SPAUDOS ATSTOVAS. Puiku, labai puiku.

II SPAUDOS ATSTOVAS. Malonėkite uždėti ranką žmonai ant peties. Sūnus – kairėje, duktė – dešinėje. O dabar prašom: švytime iš laimės, švytime, patenkinti, širdyje netelpa džiaugsmas.

I SPAUD.ATSTOVAS. Puikiai švytėjote.

(Prekyje iš kairės pusės įbėga keli fotografai ir nubėga per sceną į gilumą.

Vienas šūktelėja į krautuvės vidų.)

FOTOGRAFAS. Cachanasian jau turi naują vyrą. Ką tik išėjo į Konrado mišką pasivaikščioti.

II SPAUD.ATSTOVAS. Naują!

I SPAUD.ATSTOVAS. tai bus nuotrauka „Laiko“ viršeliui.

(Abu spaudos atstovai išbėga iš krautuvės. Visi tyli. Pirmasis dar tebe laiko rankoje kirvį.)

PIRMASIS (atsidusęs.) Pasisekė.

DAILININKAS. Atleiskite, mokytojau. Jeigu mes norime viską sutvarkyti geruoju, spauda nieko neturi žinoti. Supratai?

(Jis išeina. Antrasis eina paskui jį, bet dar stabtelėja prie llio.)

ANTRASIS. Reikia turėti galvą ant pečių ir nekalbėti visokių nesąmonių. Nes tokių nenaudėliu kaip tu, vis tiek nieks nepatikėtų.

(Išeina.)

PIRMASIS. Dabar mes patesime į iliustruotą žurnalą.

ILIS. Taigi.

PIRMASIS. Išgarsėsime.

ILIS. Aha.

PIRMASIS. Vieną „Partagas“.

ILIS. Prašom.

ILIS. Prašom.

PIRMASIS. Užrašykite skolon.

ILIS. Savaiame suprantama.

PIRMASIS. Atvirai sakant tai, ką jūs padarėte Klarai, galėtų padaryti tik niekšas.

(Nori išeiti.)

ILIS. Kirvj, Horbaueri.

(Pirmasis delsia, paskui atiduoda jam kirvj. Krautuvėje visi tyli. Mokytojas dar vis sėdi ant savo statinės.)

MOKYTOJAS. Atleiskit. Aš išgėriau kelis stikliukus „Šteinhegerio“, du ar tris.

ILIS. Gerai, gerai.

(Šeima išeina dešinèn.)

MOKYTOJAS. Aš norėjau jums padėti. Bet man neleido kalbėti. O, be to, ir jūs pats to nenorėjote. (Jis nusimauna nuo kaklo paveikslą.) ak, Ili. Ir kas mes per žmonės! Tas g4dingas milijardas degina mūsų širdis. Suimkit save į rankas, kovokite už savo gyvenimą ir susiriškite su spauda, – negalima delsti nė minutės.

ILIS. Aš nebekovosiu.

MOKYTOJAS. (nustebęs). Matyt, jūs iš baimės visiškai praradote protą>

ILIS. Aš pamačiau, kad nebeturiu teisės kovoti.

MOKYTOJAS. Nebeturite teisės? Kovoti prieš tą prakeiktą seną damą, šitą užkietėjusią kekšę, kruvi mūsų akyse begėdiškai maino savo vyrus, perka mūsų sielas?

ILIS. Juk dėl viso šito aš esu kaltas.

MOKYTOJAS. Kaltas?

ILIS. Aš padariau Klarą tokia, kokia ji yra, ir save tokį, koks esu, pasigailėtinas kromelninkas. Ką aš turiu daryti, Giuleno mokytojau? Dėtis nekaltu? O juk enuchai, kamerdineris, karstas, milijardas – visa tai mano darbas. Aš jau nebegaliu nieko padėti nei sau, nei jums.

(Paima suplėšytą paveikslą ir žiūri į jį.)

ILIS. Mano portretas.

MOKYTOJAS. Jūsų žmona norėjo jį miegamajame pasikabinti. Viršum lovos.

ILIS. Kiunas nutapys kitą.

(Padeda paveikslą ant prekystalio. Mokytojas sunkiai atsistoja, virduliuoja.)

MOKYTOJAS. Staiga visas girtumas išlakstė.

(Svirduliuodamas eina prie Ilio.)

MOKYTOJAS. Jūs teisus. Visišškai. Jūs kaltas dėl visko. Ir dabar aš jums kai ką pasakysiu, Alfredai Ili, vieną labai svarbų dalyką.

(Atsistoja prieš Ili tiesus kaip žvakė, tik truputį dar virduliuoja.)

MOKYTOJAS. Jus nužudys. Aš tai žinojau iš pat pradžių, ir jūs taip pat seniai tai žinote, nors niekas Giulene tuo nenori tikėti. Pagunda yra per daug didelė, o mūsų skurdas pernelyg skaudus. Bet aš dar jaugiau žinau. Ir aš prie to prisidėsiu. Aš jaučiu, kaip palengva darau si žmogžudžiu. Mano tikėjimas žmogiškumu yra bejėgis. Ir dėl to, kad aš tatau žinau, aš tapau girtuokliu. Aš bijau, Ili, taip pat, kaip ir jūs bijote. Ir aš žinau, kada nors ir pas mus atvyks tokia sena dama ir kad mus ištikis tai, kas dabar jus ištiko. Bet netrukus, gal būt, po kelių valandų, aš jau to nebežinosiu. (Tylai.) dar vieną butelį „Šteinhegerio“.

(Ilis pastato butelį, mokytojas dvejoja, paskui ryžtingai pasiima butelį.)

MOKYTOJAS. Užrašykite skolon.

(Lėtai išeina.)

(Išeina ir vėl įeina. Ilis, lyg sapnuodamas, dairosi po krautuvę.)

ILIS. Viskas nauja. Kaip moderniai dabar viskas pas mus atrodo. Švaru, skoninga. Tokia krautuvė visada buvo mano svajonė.

(Paima iš dukters rankos teniso raketą.)

ILIS. Tu žaidi tenisą?

DUKTĖ. Turėjau kelias pamokas.

ILIS. Rytais ar ne? Užuoit vaikščiojusi į darbo biržą?

DUKTĖ. Visos mano draugės žaidžia tenisą.

(Tyla.)

ILIS. Aš žiūrėjau pro langą ir mačiau, kaip tu važiavai kažkokiu automobiliu, Karlai.

SŪNUS. Tai tik „Opelis Olimija“, jie ne tokie prabangūs.

ILIS. Kada mokeisi važiuoti?

(Tyla.)

ILIS. Užuoit ieškojęs darbo stotyje?

SŪNUS. Retkarčiais ten nueidavau.

(Sūnus nedrąsiai išneša dešinën statinaitę, ant kurios sėdėjo pasigėręs mokytojas.)

ILIS. Aš ieškojau savo išeiginių drabužių. Ten radau kailinį paltą.

PONIA II. Parsinešiau pasižiūrėti.

(Visi tyli.)

PONIA II. Visi ima skolon, Fredi. Tiktai tu vienas puoli į isteriją. Tavo baimė stačiai juokinga. Juk aišku, kad viskas baigsis taikiai – tau nei plauko nuo galvos nenukris. Klara nors iki galo aš ją pažįstu – ji per daug geros širdies.

DUKTĖ. Tikrai, tėve.

SŪNUS. Tu gi turi tai suprasti.

(Tyla.)

ILIS. (iš lėto) Šiandien šeštadienis. Norėčiau pasivažinėti tavo automobiliu, Karlai, vieną vienintelį kartą. Mūsų automobiliu.

SŪNUS (neryžtingai.) Tu nori?

ILIS. Apsirenkite švariau. Važiuosime kartu.

PONIA II (neryžtingai). Ir man važiuoti? Bet kad nei šis, nei tas.

ILIS. Kodėl gi nei šis, nei tas? Užsivilkit savo kailinį paltą, kaip tik bus proga jį parodyti. Tuo tarpu aš suskaičiuosiu kasą.

(Ponia II ir duktė išeina į dešinę, sūnus – į kairę, Ilis tikrina kasą. Iš kairės įeina burmistras su šautuvu.)

BURMISTRAS. Labas vakaras, Ili. Nesitrukdykite. Aš tik trumpam.

ILIS. Prašom, prašom.

(Tyla.)

BURMISTRAS. Aš atnešiau šautuvą.

ILIS. Dėkui.

BURMISTRAS. Jis užtaisytas.

ILIS. Man jo nereikia.

(Burmistras atremia šautuvą į prekystalį.)

BURMISTRAS. Šį vakarą bus visuomenės susirinkimas „Auksiniame apaštale“. Teatro salėje.

ILIS. Aš ateisiu.

BURMISTRAS. Visi ateis. Svarstysime jūsų reikalą. Matote, baisiai kebli padėtis.

ILIS. Supratau.

BURMISTRAS. Ponia Cachanasian pasliūlymas bus atmestas.

ILIS. Gali būti.

BURMISTRAS. Žinoma, galiu ir atsirikti.

ILIS. Žinoma.

(Tyla.)

BURMISTRAS (atsargiai.) Jeigu taip atsitiktų, ar priimtumėte nuosprendį, Ili? Matote, susirinkime dalyvaus ir spaudos atstovai.

ILIS. Spaudos atstovai?

BURMISTRAS. Ir radijas, televizija, kino kronika. Kebli situacija ne tik jums, bet ir mums, tikėkite manim. Visi žino, kad dama čia yra gimusi, o dar tos vestuvės katedroje mus taip išgarsino, jog bus padarytas reportažas apie mūsų senas demokratines tradicijas.

(Ilis triūsia kasoje.)

ILIS. Jūs viešai skelbiate damos pasiūlymą?

BURMISTRAS. Maždaug – tik tai tie, kurie viską žino, supras reikalo esmę.

ILIS. Kad liečiamas mano gyvybės klausimas.

(Tyla.)

BURMISTRAS. Aš painformuosi žurnalistus, kad ponias Cachanasian staigiai dovanoja mums milijardą irk ad jūs, Ili, kaip jos jaunystės draugas paskatinote ją padaryti tą mielaširdišką darbą. O juk apie jūsų draugystę visi jau žino. Tokiu būdu, kad irk as būtų, jūs liksite švarus.

ILIS. Labai malonu iš jūsų pusės.

BURMISTRAS. Atvirai kalbant, aš tai darau ne dėl jūsų, bet dėl jūsų itin šaunios garbingos šeimos.

ILIS. Aišku.

BURMISTRAS. Mes lošiamė atviromis kortomis, Ili, jūs turite tai pripažinti. Iki šiol jūs tylėjote. Bet ar ir toliau tylėsite? Jeigu sugalvosite plepėti, tai žinokite: mes viską sutvarkysime ir be visuomenės susirinkimo.

ILIS. Suprantu.

BURMISTRAS. Na?

ILIS. Džiaugiuosi **girdamas (girdėdamas)** atvirą grasinimą.

BURMISTRAS. Aš jums negrasinu, Ili, jūs mums grasinatė. Jeigu jūs imsite kalbėti, mes irgi tuoj pat pradėsime veikti.

ILIS. Aš tylėsiu.

BURMISTRAS. Kad ir koks būtų susirinkimo nutarimas?

ILIS. Aš jį priimu.

BURMISTRAS. Puiku

(Tyla.)

BURMISTRAS. Kad jūs pasiduodate visuomenės teismui, tas džiugina, Ili. Jūsų širdyje dar tebėra gyvas garbės jausmas. Bet ar nebūtų geriau, jeigu mums visi neberekėtų šaukti visuomenės teismo?

ILIS. Ką jūs norite tuo pasakyti?

BURMISTRAS. Jūs pirma sakėte, kad jums šautuvas nereikalingas. Gal būt, dabar vis dėlto jis jums bus reikalingas.

(Tyla.)

BURMISTRAS. Mes tada galėtume pasakyti damai, kad jus nuteisėme, ir tokiu būdu gautume pinigų. Tikėkit manim, aš ne vieną naktį praleidau be miego, kol pasiryžau padaryti jums tą pasiūlymą. Tiesą sakant, jūsų pareiga būtų baigti savo gyvenimą, kaip garbingam žmogui padaryti išvadas. Kaip jums atrodo? Kad ir iš solidarumo jausmo, iš meilės gimtadam miestui. Juk jūs matote mūsų baisų vargą, skurdą, alkanes vaikus...

ILIS. Jūs dabar visai gerai gyvenate.

BURMISTRAS. Ili!

ILIS. Burmistre! Aš perėjau pragarą. Mačiau, kaip jūs lendate į skolas, ir su kiekviena jūsų gerėjančio gyvenimo apraiška jatau, kaip prie manęs slenka mirtis. Jeigu jūs būtumėte mane apsaugoję nuo šios baimės, šito siaubingo drebėjimo, viskas būtų buvę kitaip, mes galėtume kitaip kalbėti, aš paimčiu šautuvą. Dėl jūsų labo. Bet dabar aš susitvardžiau, nugalėjau savo baimę. Pats vienas. Buvo sunku, bet aš tai padariau. Kelio atgal nėra. Dabar jūs turite būti mano teisėjais. Aš priimsiu jūsų nuosprendį, kad koks jis būtų. Man tai bus teisingumo balsas, kas jums – nežinau. Duok dieve, kad jūsų sąžinė atlaikytų tą nuosprendį. Jūs galite mane nužudyti – aš nededuju, neprotuoju, nesiginu – tačiau imtis to, ką jūs norite padaryti, aš negaliu.

(Burmistras vėl paima šautuvą.)

BURMISTRAS. Gaila. Jūs praleidžiate progą atpirkti savo kaltę, tapti beveik doru žmogumi. Tačiau to reikalauti iš jūsų negalima.

ILIS. Prašom ugnies, ponas burmistre.

(Uždega burmistrai cigaretę. Šisai išeina.)

(Ieina polia Ili, apsivilkusi kailiniu paltu, duktė – raudona suknele.)

ILIS. Elegantiškai atrodai, Matilda.

PONIA II. Karakulis.

ILIS. Kaip kokia dama.

PONIA II. Kiek brangokas.

ILIS. Graži tavo suknelė, Otilija. Tik ar ne per daug prašmatni?

DUKTĖ. Ne ką tu, tėve. Pamatytum mano vakarinę suknelę!

(Krautuvė dingsta, sūnus privažiuoja automobiliu.)

ILIS. Puiki mašina. Aš vargau visą gyvenimą, kad nors mažą turtelį įsigyčiau, kokį nors patogumą, pavyzdžiui, tokį automobilį, ir dabar, kai jau tai pasiekta, aš norėčiau vis dėl to patirti, kaip jaučiasi žmogus, visa tai turėdamas. Tu sėsi su manim į galą, Matilda, o Otilija atsisės šalia Karlo.

(Jie susėda į automobilį.)

SŪNUS. Galiu važiuoti šimtu dvidešimt.

ILIS. Nereikia taip greit. Aš noriu pamatyti apylinką, miestelį, kur beveik septyniasdešimt metų pragyvenau. Švarios senos gatvelės, jau daug kas suremontuota. Pilki dūmai viršum kaminų ir palergonijos languose, saulėgražos, rožės sodeliuose prie Getės vartų, vaikų juokas, visur įsimylėjėlių porelės. Modernus, naujas pastatas Bramso aikštelėje.

PONIA II. Hodelis kavinę statosi.

DUKTĖ. Antai gydytojas su savo nauju „mersedesu“.

ILIS. Lyguma, už jos kalvelės, viskas šiandien kaip paaukuota. Milžiniški šešėliai, mes panersime į juos ir vėl į šviesą išplauksime. Kokie gigantiški Vagnerio įmonių kranai horizonte i Bokmano fabrikų kaminai.

SŪNUS. Greit vėl bus paleisti į darbą.

ILIS. Kaip?

SŪNUS (garsiau). Greit vėl bus paleisti į darbą.

(Signalizuoja.)

PONIA II. Kokios juokingos mašinėlės.

SŪNUS. „Meseršimtai“. Kiekvienas vaikėzas juos turi.

DUKTĖ. C est terrible.

PONIA II. Otilija lanko prancūzų ir anglų kalbos kursus.

ILIS. Gal kada pravers. Štai „Saulės“ gamykla. Seniai jau buvau čia, užmiesty.

SŪNUS. Sako, kad bus praplėsta.

ILIS. Kalbėk garsiau, tokiu greičiu važiuodamas.

SŪNUS (garsiau). Sako, bus **praplėstas** žinoma tai štokeris. Visus su savo „biulku“ pralenkia.

DUKTĖ. Naujai praturtėjęs.

ILIS. Važiuk dabar Piukenrido žemuma. Pro pelkę ir topolių alėja prie kunigaiškčio **liaso** medžioklės pilaities. Kokie debesys danguje, ritasi vieni per kitus kaip vasarą. Gražiai atrodo mūsų kraštas, nutviekstas vakaro šviesos. Matau jį šiandien tarsi pirmą kartą.

DUKTĖ. Nuotaika kaip Alberto Štifterio knygose.

ILIS. Kaip kieno?

PONIA II. Otilija studijuoja ir literatūrą.

ILIS. Puiku.

SŪNUS. Hofbaueris su savo mašina. Grįžta iš Kafigeno.

DUKTĖ. Su parašais.

PONIA II. Karlas gerai važiuoja. Kaip mikliai daro posūkius. Jokios baimės nejauti.

SŪNUS. Pirmas bėgis. Kelias eina į kalną.

ILIS. Visada uždusdavau, čia bekopdamas.

PONIA II. Gerai, kad turiu kailinį paltą. Darosi vėsu.

ILIS. Tu ne ten pasukai. Šitas kelias – į Bezenbachą. Suk atgal, o paskui – kairėn, į Konrado mišką.

(Mašina nurieda į gilumą. Keturi, nešini mediniu suolu, dabar eina frakuoti, jie vaizduoja medžius.)

PIRMASIS. Štai ir vėl mes – eglės, bukai.

ANTRASIS. Gegužė, genys ir stirna.

TREČIAS. Lapų šlamesys, svajonės.

KETVIRTASIS. Sudrumstos dabar signalų.

(Sūnus signalizuoja.)

SŪNUS. Vėl stirna, net nebėga nuo kelio.

(Trečias nuliuksi į šalį.)

DUKTĖ. Jos nebaugios. Niekas nebrakonieriauja.

ILIS. Sustok po šitais medžiais.

SŪNUS. Prašom.

PONIA II. Ko tau čia prireikė?

ILIS. Pasivaikščioti po mišką (išlipa.) Gražiai skamba Giuleno varpai, šeštadienio vakaras.

SŪNUS. Keturi varpai. Pirmą kartą skamba taip nuotaikingai.

ILIS. Viskas geltona. Jau tikras ruduo. Lapai ant žemės lyg aukso kauburiai.

(Brenda per lapus.)

SŪNUS. Mes lauksime žemai, prie Giuleno tilto.

ILIS. Nereikia. Aš nueisiu per mišką į miestelį, į visuomenės susirinkimą.

PONIA II. Jei taip, tai mes važiuojame į Kalberštata, Fredi, eisime į kiną.

DUKTĖ. So long daddy.

PONIA II. Kol kas! Kol kas!

(Mašina su šeima dingsta, nuvažiuoja atgal. Šeima mojuoja rankomis, Ilis žiūri įkandin. Jis atsisėda ant medinio suolo, kuris stovi kairėje.)

(Ošia vėjas. Iš dešinės ateina Robis ur Tobis su neštuvais, kuriuose sėdi Klera Cachanasian, apsivilkusi savo įprastine suknele. Ant Robio pečių gitara. Šalia jos žingsniuoja vyras IX, Nobelio premijos laureatas, aukštas, lieknas, žilstelėjusiais plaukais ir ūsais. /Jo vaidmenį gali atlikti ir tas pats aktorius/. Už jų – vyr.tarnas.)

KLERA CACHANASIAN. Konrado miškas, stabtelėkite, Robi ir Tobi.

(Klara Cachanasian išlipa iš neštuvų, pro lornetą apžiūri mišką, perbraukia ranka Pirmajam per nugarą.)

KLERA CACHANASIAN. Kinivarpos. Medis miršta. (Pastebi Ilį.) Alfredas! Gerai, kad tave sutikau. Lankau savo mišką.

ILIS. Ir Konrado miškas tau priklauso?

KLERA CACHANASIAN. Žinoma. Galiu atsisėsti šalia tavęs?

ILIS. Prašau. Aš ką tik atsisveikinau su savo šeima. Jie eina į kitą, Karlas įsigijo automobilį.

KLERA CACHANASIAN. Pažanga.

(Atsisėda šalia Ilio, iš dešinės pusės.)

ILIS. Otilija ima literatūros pamokas. Be to, mokosi anglų ir prancūzų kalbų.

KLERA CACHANASIAN. Matai, vis dėlto jie susirado savo idealus. Eikš, Cobi, nusilenk. Mano devinatasis vyras, Nobelio premijos laureatas.

ILIS. Labai malonu.

KLERA CACHANASIAN. Jis ypač įdomus tada, kai nemąsto. Nemąstyk, Cobi.

VYRAS IX. Bet, brangute...

KLERA CACHANASIAN. Nesimaivyk.

VYRAS IX. Gerai jau, gerai (Nemąsto.)

KLERA CACHANASIAN. – Matai, dabar jis atrodo lyk koks diplomatas. Primena grafa Holka, tik anas neraše knygu. Jis nori pasitraukti iš visuomeninio gyvenimo, rašyti memuarus ir tvarkyti mano finansinius reikalus.

ILIS. Sveikinu.

KLERA CACHANASIAN. Bet man kažkaip nesmagu. Juk vyrą laikai tik parodai, o ne tam, kad turėtum iš jo kokios naudos. Eik tyrinėti, Coli, istorinius griuvėsius rasi ten, kairėje.

(Vyras IX nueina tyrinėti. Ilis dairosi.)

ILIS. O kur tie du eunuchai?

KLERA CACHANASIAN. Pradėjo liežuvauti. Liepiau juos išsiųsti į Honkongą, į vieną savo opiumo landybę. Ten jie galės rūkyti ir svajoti. Greit pasiūsiu ten ir kamerdinerį. Jo man irgi nebeprireiks. Duok „Romeo ir Džuljeta“, Bobi.

(Vyr. tarnas ateina iš gilumos, pakiša jai partsigarą.)

KLERA CACHANASIAN. Gal ir tu rūkai, Alfredai?

ILIS. Nelabai.

KLERA CACHANASIAN. Tai imk. Duok ugnies, Bobi.

(Jie rūko.)

ILIS. Geras aromatas.

KLERA CACHANASIAN. Šiame miške mudu dažnai drauge rūkydavome, atsimeni? Cigaretes, kurias tu pas Matildą pirkdavai. Arba vogdavai.

(Pirmasis stuksi raktu į pypkę.)

KLERA CACHANASIAN. Vėl genys.

KETVIRTASIS. Kūkū! Kūkū!

ILIS. Ir gegutė.

KLERA CACHANASIAN. Gal nori, kad Robis tau paskambintų gitara?

ILIS. Kodėl gi ne.

KLERA CACHANASIAN. Jis gerai skambina, tas mano pagailėtas banditas, jis man reikalingas susimąstymo minutėmis. Gramafono ir radijo nekenčiu.

ILIS. „Afrikos uolėta lyguma žygiuoja batalionas“.

KLERA CACHANASIAN. Tavo mėgstamiausia dainelė. Aš jį išmokiau.

(Tyla. Jie rūko. Kukuoja gegutė ir t.t. Ošia miškas. Robis skambina baladę.)

ILIS. Tu turėjai – tai yra, mes turėjome kūdikį.

KLERA CACHANASIAN. Taip.

ILIS. Berniukas buvo ar mergaitė?

KLERA CACHANASIAN. Mergaitė.

ILIS. O kuo ji buvo vardu.

KLERA CACHANASIAN. Genevieva.

ILIS. Gražus vardas.

KLERA CACHANASIAN. Aš ją tik veną kartą temačiau. Tada, kai gimė. Paskui ją paėmė krikščioniška prieglauda.

ILIS. Kokios jos buvo akys?

KLERA CACHANASIAN. Jie net nebuvo jų atmerkusi.

ILIS. O plaukai?

KLERA CACHANASIAN. Rodos, juodi, bet naujaginių dažniausiai tokie būna.

ILIS. Gal būt.

(Tyla. Rūko. Skamba gitara.)

ILIS. Pas ką ji mirė?

KLERA CACHANASIAN. Pas kažkokius žmones. Užmiršau pavardę.

ILIS. Nuo ko?

KLERA CACHANASIAN. Nuo meningito, o gal ir nuo ko kito. Taip bent buvo parašyta oficialiame pranešime.

ILIS. Mirties atveju oficialiu pranešimu galima pasitikėti.

(Tyla.)

KLERA CACHANASIAN. Aš tau papasakojau apie mūsų mergaitę. Dabar tu papasakok apie mane.

ILIS. Apie tave?

KLERA CACHANASIAN. Kokia aš buvau, kai turėjau septyniolika metų. Kai tu mane mylėjai?

ILIS. Kartą ilgai turėjau tavęs ieškoti Peterio daržinėje, radau brikelyje vienmarškinę, su ilgu šiaudu dantyse.

KLERA CACHANASIAN. Tu buvai stiprus ir drąsus. Susimušei su geležinkelininku, kuris prie manęs lino. Savo raudonu apatinuku aš nušluosčiau tau nuo veido kraują.

(Gitaros garsai nutyla.)

KLERA CACHANASIAN. Baladė pasibaigė.

ILIS. Dar: „O tėviške, mano gražioji“.

KLERA CACHANASIAN. Moka ir ją Robis.

(Vis skamba gitara.)

ILIS. Dėkoju už vainikus, chrizantemas ir rožes. Jos taip gražiai atrodo ant karsto „Auksiniame apaštale“. Įspūdinga. Jų jau dvi pilnos salės. Jau atėjo laikas. Mudu paskutinį kartą sėdime savo sename miške, pilname gegučių kukavimo ir vėjo ošimo. Šį vakarą susirinks giuleniečiai. Jie nuteis mane mirti, ir vienas mane užmuš. Nežinau, kas jis bus ir kur tai vyks, tik žinau, kad aš baigsiu beprasmią gyvenimą.

KLERA CACHANASIAN. Tame karste aš tave nugabensiu į Kaprį. Liepiau pastatyti mozoliejų savo rūmų parke. Aplink kiparisai. Vaizdas į Viduržemio jūrą.

ILIS. Pažįstu tiktai iš paveiksliukų.

KLERA CACHANASIAN. Vanduo tamsiai mėlynas. Didinga panorama. Tu ten likai. Numirėlis – šalia akmeninio dievaičio. Tavo meilė jau seniai mirė. Mano meilė negalėjo mirti. Bet ir gyventi negalėjo. Ji kažkokia pikta pasidarė, kaip ir aš pati, kaip nuodingi grybai ir nejžengiami bruzgynai. Šiame miške, ją užgožė mano milijardai. Jie pastvėrė tave savo čiuptuvais ir kėsinosi į tavo gyvybę. Nes ji priklauso man. Greit nieko daugiau nebeliks, kaip negyvas mylimasis mano pisiminimuose, švelnus vaiduoklis sugriuvusiame name.

ILIS. Pasibaigė ir „O tėviške mano gražioji“!

(Vyras IX grįžta.)

VYRAS IX. Pastatas iš ankstyvosios krikščionybės laikų. Hunų sugriautas.

KLERA CACHANASIAN. Gaila. Duok ranką. Neštuvus, Robi ir Tobi.

(Įlipa į neštuvus.)

KLERA CACHANASIAN. Sudie, Alfredai.

ILIS. Sudie, Klara.

(Neštuvus nuneša į gilumą. Ilis tebesėdi ant suolo. Medžiai numeta savo šakas. Iš viršaus nusileidžia teatro portalas su įprastinėmis užuolaidomis ir drapiruorėmis. Užrašas: Gyvenimas rimtas, menas linksmas. Iš gilumos ateina policininkas su nauja, gražia uniforma, atsisėda prie Ilio. Ateina radijo reporteris, pradeda kalbėti į mikrofoną, tuo metu renkasi giuleniečiai. Visi apsivilkę naujais šventadieniškais drabužiais, visi su frakais. Visur fotoreporteriai, žurnalistai, kino operatoriai su kameromis.

RAIJO REPORTERIS. Ponios ir ponai. Neseniai jūs girdėjote reportažą iš gimdymo namų ir pasikalbėjimą su pasratorium, dabar mes pradėdame visuomenės susirinkimo transliaciją ir prieiname prie kulminacinio taško to vizito, kuri ponia Cachanasian padarė simpatiškam ir jaukiam gimtam miesteliui. Tiesa, garsioji moteris čia darbar nedalyvauja, bet jos vardu

burmistras padarys svarbų pareiškimą. Mūsų mikrofonas „Auksinio apaštalo“ teatro salėje, viešbučio, kur kadaise nakvojo Getė. Scenoje, kurioje šiaip jau vyksta draugijų iškilmės ir Kalberštato teatro gastroliniai spektakliai, renkasi vyrai. Pagal seną paprotį, kaip burmistras ką tik painformavo. Moterys lieka žiūrovų salėje – taip pat tradicija. Iškilmingas nuotaika, nepaprasta įtampa, yra atvykę kino kronikos operatoriai, mano kolegos iš televizijos, reporteriai iš viso pasaulio, o dabar kalba burmistras.

(Reporteris prieina su mikrofonu prie burmistro, stovinčio scenos viduryje.

Giuleno vyrai apsupa jį pusračiu.)

BURMISTRAS. Sveikinu Giuleno visuomenę. Pradedu susirinkimą. Dienotvarkėje vienas klausimas. Man tenka garbė paskelbti, kad ponja Klara Cachanasian, mūsų žymaus miestiečio, architekto Gotfrido Vešerio duktė, ketina mums padovanoti vieną milijardą.

(Spaudos atstovai ima kuždėtis.)

BURMISTRAS. Penkis šimtus milijonų miestui, penkis šimtus milijonų gyventojams.

(Tyla.)

RADIJO REPORTERIS (prislopintu balsu). Mielos klausytojos ir mieli klausytojai. Baisi sensacija. Čia kalbama apie dovaną, kuri akies mirksniu padaro miestelio gyventojus turtingais žmonėmis ir tuo pačiu išreiškia vieną iš didžiausių mūsų epochos socialinių eksperimentų. Visuomenė pritrenkta. Kapų tylą. Visų veiduose džiaugsmas.

BURMISTRAS. Žodis suteikiamas mokytojui. (Radijo reporteris priartėja su mikxxsn mikrofonu prie mokytojo.)

MOKYTOJAS. Giuleniečiai. Mes turime suprasti, kad ponja Klara Cachanasian šia dovana siekia tam tikro tikslo. Koks yra tas tikslas? Ar ji savo pinigais nori mus padaryti laimingus, auksu pilti, atgaivinti Vagnerio gamyklas, „Saulės“ gamyklą Bokmaną? Jūs žinote, kad tai yra ne taip. Ponja Klara Cachanasian turi svarbesnį tikslą. Ji nori už savo milijardą teisingumo. Ji nori, kad mes taptumėm teisingais žmonėmis. Šis reikalavimas verčia mus susismąstyti. Nejaugi iki šiol mes buvome neteisingi?

PIRMASIS. Taip, buvome!

ANTRASIS. Mes toleravome nusikaltimą!

TREČIASIS. Neteisingą nuosprendį!

KETVIRTASIS. Melagingą priesaiką!

MOTERS BALSAS. Niekšą!

KITI BALSAI. Teisingai!

MOKYTOJAS. Giuleniečiai. Tai karti tiesa – mes toleravome neteisingumą. Dabar aš aiškiai matau materialinę naudą, kurią mums teikia tas milijardas, aš gerai suprantu, kad skurdas yra blogio, pikto priežastis, bet vis dėlto čia ne pinigai esmė (Audringi plojimai.) Ne gerovė ir ne sotus gyvenimas, ne prabanga. – esmė yra tai, ar mes norime įgyvendinti teisingumą, ir ne tik tai jį, bet taip pat visus tuos idealus, dėl kurių gyveno mūsų protėviai, dėl kurių jie kovoję ir irė, kurie yra mūsų vakarų pasaulio pasididžiavimas. (Smarkūs plojimai.) Lai statomas ant kortos, kai pamirštama artimo meilė, paniekinamas įstatymas ginti silpnuosius, įžeidžiama santuoka, suklaidinamas teismas, jauna motina nustumiami į pragaištį (Pasipiktinimo šauksmai.) Į savo idealus privalome žiūrėti rimtai. Labai rimtai. (Audringi plojimai.) Turtingumas yra prasmingas tik tada, kai jis tampa gausių malonių šaltiniu, bet malonę patiria tik tai tas, kas jo alksta. Giuleniečiai, ar jūs jaučiate tą alkį, tą dvasios alkį, o ne vien tik žemą kūnišką alkį? Štai klausimas, kurį aš, kaip gimnazijos rektorius, norėčiau iškelti. Tik tai tuo atveju, jeigu nepakenčiate blogio, jeigu nebegalite gyventi neteisingumo pasaulyje – tik tada turite teisę perimti ponios Cachanasian milijardą ir išpildyti sąlygą, kuri yra susieta su šia dovana. Taitai, giuleniečiai, prašau jus apgalvoti.

(Triukšmingi plojimai.)

RADIJO REPORTERIS. Jūs girdite ovacijas, mano ponios ir ponai. Aš esu su audintas. Rektoriaus kalba atskleidė moralinę didybę, kurią mes šiandien, deja, ne taip dažnai, besutinkame. Drąsiai buvo nurodyta į bendro pobūdžio negeroves, į neteisingumus, kokie juk pasitaiko visur, kur tik gyvena žmonės.

BURMISTRAS. Alfredai, Ili...

RADIJO REPORTERIS. Vėl kalba burmistras.

BURMISTRAS. Alfredai Ili, aš turiu jums vieną klausimą.

(Policininkas kumštelėja Iliui į šoną. Šis atsistoja. Radijo reporteris su mikrofonu prieina prie jo.)

RADIJO REPORTERIS. Dabar kalbės žmogus, kurio dėka Giulenas gavo Cachanasian dovaną, kalbės Alfredas Ili, geradarės jaunystės draugas. Alfredas Ili yra tvirtas vyras, maždaug septyniasdešimties metų, tikras giulenietis iš stuomens ir liemens, savaime suprantama, susijaudinęs, kupinas dėkingumo, kupinas tylaus pasitenkinimo.

BURMISTRAS. Mes gavome šią dovaną jūsų dėka, Alfredai Ili. Jūs tai pripažįstate?

(Ili kažką tyliai sako.)

RAIJO REPORTERIS. Kalbėkite garsiau, gerasis žmogau, kad mūsų klausytojos ir klausytojai taip pat šį tą suprastų.

ILIS. Taip.

BURMISTRAS. Ar jūs pripažinsite mūsų sprendimą dėl Kleros Cachanasian dovanos priėmimo arba atmetimo?

ILIS. Aš pripažįstu.

BURMISTRAS. Ar turi kas Alfredui Iliui kokių klausimų?

(Tyla.)

BURMISTRAS. Ar turi kas pastabų dėl ponios Cachanasian dovanos?

(Tyla.)

BURMISTRAS. Ponas pastorius

(Tyla.)

BURMISTRAS. Ponas miesto gydytojas?

(Tyla.)

BURMISTRAS. Policija?

(Tyla.)

BURMISTRAS. Politinė opozicija?

(Tyla.)

BURMISTRAS. Aš pereinu prie balsavimo.

(Tyla. Tik dūzga filmų kameros, bliksi blicai.)

BURMISTRAS. Kas tyra širdimi trokšta, kad būtų įvyvendintas teisingumas, tegu pakelia ranką.

(Visi, išskyrus Ilij, pakelia rankas.)

RADIJO REPORTERIS. Teatro salėje pagarbi tyla.

Vien tik pakeltų rankų jūra, tarsi kokia didinga priesaika kovoti už geresnį, teisingesnį pasaulį.

Tiktai senasis žmogus sėdi nejudėdamas, pagautas džiaugsmo. Jo ti slas pasiektas – Giulenas gaus geradarės jaunystės draugės dovaną.

BURMISTRAS. Kleros Cachanasian dovana priimta.

Vienbalsiai. Ne pinigų trokštant.

VISUOMENĖ. Ne pinigų trokštant.

BURMISTRAS. Bet teisingumo.

VISUOMENĖ. Bet teisingumo.

BURMISTRAS. Ir klausant sąžinės balso.

VISUOMENĖ. Ir klausant sąžinės balso.

BURMISTRAS. Nes negalime gyventi, toleruodami nusikaltimą savo tarpe.

VISUOMENĖ. Nes mes negalime gyventi, toleruodami nusikaltimą savo tarpe.

BURMISTRAS. Turime su šaknimis išrauti.

VISUOMENĖ. Turime su šaknimis išrauti

BURMISTRAS. Kad būtų nesuteptos mūsų sielos.

VISUOMENĖ. Kad būtų nesuteptos mūsų sielos.

BURMISTRAS. Ir mūsų šventieji idealai.

VISUOMENĖ. Ir mūsų švenčiausieji idealai

ILIS (sušunka.) O dieve!

(Visi iškilmingai sustoja su pakeltomis rankomis, bet tuo metu sugenda kino kronikos filmavimo kamera.)

OPERATORIUS. Gaila, ponas burmistre. Apšvietimas sustreikavo. Malonėkit balsavimą pakartoti.

BURMISTRAS. Pakartoti?

OPERATORIUS. Kino kronikai.

BURMISTRAS. Taip, žinoma.

OPERATORIUS. Prožektoriai tvarkoje?

BALSAS. Tvarkoj.

OPERATORIUS. Pradedam

(Burmistras užima padėtį.)

BURMISTRAS. Kas tyra širdimi trokšta, kad būtų įgyvendintas teisingumas: tegul pakelia ranką.

(Visi pakelia rankas.)

BURMISTRAS. Kleros Cachasian dovana priimta.

Vienbalsiai. Ne pinigų trokštant.

VISUOMENĖ. Ne pinigų trokštant

BURMISTRAS. Bet teisingumo.

VISUOMENĖ. Bet teisingumo.

BURMISTRAS. Ir išklausant sąžinės balso.

VISUOMENĖ. Ir išlausant sąžinės balso.

BURMISTRAS. Nes mes negalime gyventi toleruodami nusikaltimą savo tarpe.

VISUOMENĖ. Nes mes negalime gyventi toleruodami nusikaltimą savo tarpe.

BURMISTRAS. Turime jį su šaknimis išrauti.

VISUOMENĖ. Turime jį su šaknimis išrauti.

BURMISTRAS. Kad būtų nesuteptos mūsų sielos.

VISUOMENĖ. Kad būtų nesuteptos mūsų sielos.

BURMISTRAS. Ir mūsų švenčiausieji idealai.

VISUOMENĖ. Ir mūsų švenčiausieji idealai.

(Tyla.)

OPERATORIUS (tyla). Ili! Na?

(Tyla.)

OPERATORIUS (nusivylęs). Neišėjo. Gaila, kad neišėjo džiaugsmo šūktelėjimas „O dieve“, kuris buvo toks įspūdingas.

BURMISTRAS. Ponai spaudos, radijo ir kino kronikos atstovai kviečiami užkąsti. Į restoraną. Iš salės geriausiai išeiti pro scenos duris. Ponioms „Auksinio apaštalo“ sodely paruošta arbata.

(Spaudos, radijo ir kino kronikos žmonės išeina į dešinę, gilumon. Ant scenos vyrai dar tebestovi. Ilius atsikelia, nori eiti.)

POLICININKAS. Sėsk!

(Spustelėja Ilij žemyn ant suolo.)

ILIS. Jau šiandien pat jūs norite tai padaryti?

POLICININKAS. Žinoma.

ILIS. Aš galvodavau, kad būtų geriau, jeigu tai įvyktų namie.

POLICININKAS. Tai įvyks čia.

BURMISTRAS. Nieko nebėra salėje?

(Trečiasis ir Ketvirtasis apžvalgo salę.)

TREČIASIS. Nieko.

BURMISTRAS. Balkone?

KETVIRTASIS. Tuščias.

BURMISTRAS. Užrakinkite duris. Į salę niekas neturi įeiti.

(Trečiasis ir Ketvirtasis nueina į žiūrovų salę.)

TREČIASIS. Užrakinta.

KETVIRTASIS. Užrakinta.

BURMISTRAS. Užgesinkite šviesą. Pro balkono langus šviečia mėnulis. Pakaks jo.

(Scenoje užgesta šviesa. Silpnoje mėnulio šviesoje žmonės vos matyti.)

BURMISTRAS. Padarykite taką.

(Giuleniečiai padaro taką, kurio gale atsistoja sportininkas, dabar su elegantiškomis baltomis kelnėmis ir raudona juosta ant kaklo.)

BURMISTRAS. Ponas pastoriau, prašau jus.

(Pastorius iš lėto prieina prie Ilio, atsisėda šalia jo.)

PASTORIUS. Dabar, Ili, atėjo mūsų paskutinė valanda.

ILIS. Cigaretę.

PASTORIUS. Cigaretę, ponas burmistre.

BURMISTRAS. (šiltai.) Savaiame suprantama. Ir ne bet kokią.

(Paduoda dėžutę pastoriui, kuris ją paduoda Iliui. Šis paima vieną cigaretę, policininkas uždage ją. Pastorius gražina dėžutę burmistru.)

PASTORIUS. Kaip pranašas Amosas jau yra pasakęs...

ILIS. Nereikia.

(Rūko.)

PASTORIUS. Jūs nebijote?

ILIS. Nebe taip labai.

(Rūko.)

PASTORIUS (beviltiškai). Aš už jus pasimelsiu.

ILIS. Pasimelskite už Giulena.

(Ilis rūko. Pastorius iš lėto atsistoja.)

PASTORIUS. Viešpatie, būk mums maloningas!

(Pastorius lėtai nueina prie kitų, sustojusių į dvi eiles.)

BURMISTRAS. Kelkitės, Afredai Ili.

(Ilis delsia.)

POLICININKAS. Stokis, kiaule.

(Pagriebęs jį pakelia.)

BURMISTRAS. Vachmistre, valdykitės.

POLICININKAS. Atleiskite. Netyčia išsprūdo.

BURMISTRAS. Eikite šen, Alfredai Ili.

(Ilis numeta cigaretę, sumindo ją. Lėtai eina į scenos vidurį, atsisuka nugarą į publiką.)

BURMISTRAS. Eikite į taką.

(Išis delsia.)

POLICININKAS. Na, eik.

(Išis lėtai eina į tarp tylinčių vyrų. Pačiame tako gale sportininkas atsistoja prieš jį. Išis sustoja, atsigręžia, mato, kaip takas negailestingai užsidaro, klumpa ant kelių. Takas pavirsta į žmonių kamuolį, kuris suspaudžia, žmonės pamažu lenkiasi į kamuolio centrą. Tyla. Iš kairės, priekyje pasirodo žurnalistai. Užsidega šviesa.)

I SPAUD. ATSTOVAS. Kas čia atsitiko?

(Žmonių kamuolys atsileidžia. Vyras sustoja gilumoje, tyli. Lieka tik gydytojas, atsiklaupęs prie lavono, ant kurio užtiesta languota staltiesė, kokios paprastai būna valgyklose. Gydytojas atsistoja. Atitraukia stetoskopą.)

GYDYTOJAS. Širdies smūgis.

(Tyla.)

BURMISTRAS. Mirė iš džiaugsmo.

I SPAUDOS ATSTOVAS. Mirė iš džiaugsmo

II SPAUD. ATSTOVAS. Gyvenimas rašo gražiausias istorijas.

I SPAUDOS ATSTOVAS. Prie darbo.

(Žurnalistai išskuba į dešinę. Iš kairės ateina Klera Cachanasian, paskui ją vyr. tarnas. Ji pamato lavoną, sustoja, paskui lėtai eina į scenos vidurį, atsigręžia į publiką.)

KLERA CACHANASIAN, Atneškit jį čia.

(Robis ir Tobis įeina su laidotuvių neštuvais, paguldo ant jų Ilij ir atneša prie Klaros Cachanasian kojų.)

KLERA CACHANASIAN (nejudėdama). Nudenk jį, Robi.

(Vyr. Tarnas nudengia Ilio veidą. Ji žiūri į jį ilgai, nejudėdama.)

KLERA CACHANASIAN. Jis vėl toks pat, koks buvo prieš daugelį metų – juodoji pantera. Uždenk jį.

(Vyr. Tarnas vėl uždengia veidą.)

KLERA CACHANASIAN. Neškite į karstą.

Robis ir Tobis išneša lavoną kairėn.)

KLERA CACHANASIAN. Vesk mane į mano kambarį,

Bobi. Liepk sudėti daiktus. Mes išvykstame į Kaprij.

(Vyr. tarnas paduoda jai ranką, ji lėtai eina į kairę, stabtelėja.)

KLERA CACHANASIAN. Burmistre.

(Iš gilumos, iš tylinčių vyrų eilių, į priekį pamažu išeina burmistras.)

KLERA CACHANASIAN. Čekis.

(Paduoda burmistru popieriuką, po to su vyr. tarnu išeina.)

Jei tolydžio kylančią gerovę diskretiškai, neįkyriai, bet kaskart vis akivaizdžiau išreiškiavęs geresni drabužiai, jei kopimas socialiniais laiptais atsispindėjo scenovaizdyje, vis patrauklesniame, turtingesniame, tarsi iš skurdžios buveinės būtų persikelta į modernų, turingą miestą, tai dabar paskutiniame paveiksle visa tai pasiekia savo apotezę. Kadais pilkas pasaulio užkampis dabar žėri technikos laimėjimais, prabanga, yra pasiekęs visuotinį happy endą. Vėliavos, vainikai, plakatai, neoninės šviesos puošia naujai perstatytą geležinkelio stotį. Prie jos – giuleniečiai, moterys ir vyrai, apsilikę frakais ir vakarinėmis suknelėmis, susigrupavę į du chorus, panašius į graikų tragedijos chorus, ne atsitiktinai, ne atsitiktinai primenančius avarijos ištiktą laivą, duodantį paskutinius signalus.

I CHORAS. Daug yra žemėj baisybių:

Galingi žemės drebėjimai

Spiaudantys ugnį kalnai, jūrų išsiliejimai.

Taip pat karai, tankai, ropojantys javų laukais

Atominės bombos kylantis grybas.

II CHORAS. Bet nieko nėra baisesnio už

skurdą,

Be prošvaistės, juodą ir nykų.

-Negailėtingai prislegia jis

žmonių gimimą.

Neša

Dienas vargas po dienų varganų.

MOTERYS. Bejėgės motinos žiūri,

Kaip brangūs jų kūdikiai vysta.

VYRAI. Bet vyras

Apie maištą galvoja.

Pasipriešinti mano.

PIRMASIS. Batais skylėtais jis vaikšto

TREČIASIS. Įsikandęs dvokiančią žolę

I CHORAS. Nes ten kur kadaise jis duoną

sau pelnę,

Tuščia dabar

II CHORAS. Traukiniai nesustoja čia, lekia pro šalį.

VISI. Laimė mums –

PONIA II Nes lemtis maloninga

Visi. Visa pasuko į gera

Moterys. Dailus drabužis dengia dabar
grakštų kūną.

SŪNUS. Vaikinas vairuoja sportinę mašiną.

VISI. Pirklys – limuziną.

DUKTĖ. Mergaitė sviedinė vaikos
Raudonoje aikštelėj.

GYDYTOJAS. Naujoj, šaliakoklėj operacinėj
Gydytojas operuoja linksmai.

VISI. Vakarienė
Garuoja namuos. Patenkintas.
Gerai apsiavęs,
žolę geresnę braukia kiekvienas.

MOKYTOJAS. Vaikai mokyklose godžiai semiasi mokslo.

ANTRASIS Lobius ant lobiu uolus fabrikantas
Sau krauna.

VISI. Rembrantą ant Rubenso.

DAILINIKAS. Menininką monas pilnai išmaitina.

PASTORIUS. Kai ateina kalėdos, velykos, sekminės,
Katedra lūžta nuo spūsties krikščionių.

VISI. Ir traukiniai.
Blizgantys, dailūs
Geležiniais bėgiais švilpia
Iš miesto į miestą, jungdama tautas...

Ir sustoja čia vélei.

(Iš kairės ateina konduktorius.)

KONDUKTORIUS. Giulenas.

STOTIES VIRŠININKAS. Greitasis traukinys Giulenas-Roma.

Prašom užimti vietas. **Salone** priekyje!

(Iš gilumos savo neštuvuose, nejudanti kaip
koks akmeninis stabas, lydima savo palydos,
tarp dviejų chorų pasirodo Klera Cachanasian.)

BURMISTRAS. Išvyksta

VISI. Gausiai mus apdovanojusi

DUKTĖ. Geradarė

VISI. Su prakilnia savo palyda!

(Klera Cachanasian išnyksta dešinėn, paskui
tarnai išneša karstą.)

BURMISTRAS. Liki sveika.

VISI. Vežasi kartu ji savo brangiausiajį.

STOTIES VIRŠININKAS. Važiuojam!

VISI. Ir teišsaugo mums

PASTORIUS. Dievas

VISI. Audringuose laiko verpetuose

BURMISTRAS. Mūsų gerovę.

VISI. Teišsaugo mūs šventus idealus, teišsaugo

Taiką,

Teišsaugo laisvę.

Ir neleidžia nakčiai

Niekad aptemdyti mūsų miesto.

Naujai pakilusio, puikaus.

Kad laimingi mes čia džiaugtis galėtume laime.